

TEMELJNA NAČELA KAZENSKEGA POSTOPKA

1/ NAČELO OFICIALNOSTI (postopek po uradni dolžnosti): država (družba) s svojimi organi začne in vodi k.p. izključno v družbenem interesu, ne glede na to, ali oseba, ki je s k.d. morda oškodovana, to želi ali ne. Ta funkcija je v večini držav zaupana posebnemu drž. organu – državnemu tožilcu (DT). Zgodovinsko izvira iz inkvizicijskega k.p. (kaz. pregon so začeli in vodili sodni organi, z opuščanjem inkvizicijskega procesa pa se je pobuda za začetek postopka prenesla na DT). To načelo je tudi kriterij za delitev k.d. na 2 skupini in sicer na k.d., za katera se storilec preganja:

1. *po uradni dolžnosti* (večina k.d.),
2. *na zasebno tožbo* (manjše število k.d.) → ta k.d. pomenijo izjemo od načela oficialnosti (zasebne tožbe ni v postopku proti mladoletnikom)

2/ NAČELO LEGALITETE KAZ. PREGONA: DT je dolžan začeti in vzdrževati kaz. pregon, če so podani dokazi, da je bilo storjeno k.d., za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti. Razlika: načelo oficialnosti razmejuje pravico do kaz. pregona med državo (družbo) in oškodovancem, načelo legalitete pa opredeljuje le aktivnost subjekta, ki v imenu države (družbe) uresničuje kaz. pregon. DT nima pravice presojsati, ali je smotrno, da se uvede k.p. → če so podani zakonski pogoji, ga mora uvesti. DT po svoji presoji ocenjuje, ali obstajajo zadostni dokazi in če obstajajo, mora začeti kaz. pregon. Načelo je torej obveznost za državno tožilstvo in garancija, da se bo zakon uporabljal za vse državljanke enako. (larifari - v praksi ni tako)

NAČELO LEGALITETE KAZ. PREGONA: DT je dolžan začeti kaz. pregon, če je podan utemeljen sum, da je storjeno k.d., za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti (če zakon ne določa drugače).

Načelo je omejeno pri k.d., ki se preganjajo z dovoljenjem. Pri nekaterih k.d., ki se preganjajo po uradni dolžnosti, je lahko v KZ določeno, da je za pregon potrebno poprejšnje dovoljenje pristojnega drž. organa (DT ne more zahtevati preiskave in ne vložiti tožbe, če ne predloži dokaza o danem dovoljenju, npr. pri delegatski imuniteti).

Načelo legalitete velja tudi med postopkom, DT pa lahko odstopi od pregona, če zanj ni več pogojev (**načelo mutabilite**). Ponekod o nadaljevanju in prenehanju pregona odloča sodišče (**načelo imutabilite**).

OPORTUNITETNO NAČELO (načelo primernosti, prikladnosti) je nasprotje legalitetnega načela. Organ pregona je pooblaščen uvesti k.p. (ne dolžan, čeprav obstajajo zakoniti pogoji za pregon). V svetu se običajno obe načeli kombinirata tako, da to načelo velja za lažja k.d. (npr. v Franciji). Pri nas je izjemoma v veljavi v postopku proti mladoletnikom, ko gre za lažja k.d. (DT ne zahteva k.p., če meni, da postopek ne bi bil smotrno, čeprav obstajajo dokazi, da je mladoletnik storil k.d.).

3/ NAČELO AKUZATORNOSTI IN KONTRADIKTORNOSTI: skupaj se obravnavata, ker se dopolnjujeta.

Načelo akuzatornosti v ožjem smislu: funkcija pregona je ločena od funkcije sojenja (in ugotavljanja dejstev v preiskavi) → zaupana je posebnemu procesnemu subjektu – tožilcu (*accusator*). To ločevanje privede do 2 pomembnih posledic:

1. k.p. je v svojem obstoju vezan na zahtevo tožilca, da se začne pregon → brez take zahteve se ne more začeti, mora pa se ustaviti, če se dana zahteva umakne (*nemo iudex sine actore*).
2. postopek se sme voditi samo zoper osebo, na katero se zahteva nanaša in samo za k.d., opisano v zahtevi.

Načelo akuzatornosti v širšem smislu: od funkcije sojenja sta ločeni funkcija pregona in funkcija obrambe (vsaka se zaupa posebnemu subjektu) – proces dobi naravo pravnega spora 2 strank pred sodiščem. Ločitev funkcij ni absolutna (npr. položaj sodišča na gl. obravnavi → zbira dokazno gradivo, izvaja dokaze, skrbi tudi za obdolženčevu obrambo).

Načelo kontradiktornosti: pravica stranke, da se izjavi o procesnih dejanjih nasprotne stranke, preden procesni organ (ki vodi postopek) na osnovi procesnih dejanj ali zaradi njih izda odločbo. Načelo je pri nas dosledno izpeljano v stadiju gl. obravnave, uveljavljeno pa je tudi v pritožbenem postopku. Do veljave prihaja tudi v preiskavi: tožilec in obdolženec aktivno sodelujeta pri procesnih dejanjih (predlagata procesna dejanja, ogledata si preiskovalni spis, izrekata svoja stališča).

4/ NAČELO ISKANJA MATERIALNE RESNICE: dolžnost sodišča in drž. organov (ki sodelujejo v k.p.), da po resnici in popolnoma ugotovijo dejstva, pomembna za izdajo zakonite odločbe → enako pazljivo morajo preizkusiti in ugotoviti tako obremenilna dejstva kot tudi tista, ki so obdolžencu v korist. Interes družbe je, da ne bo kaznovan nihče, ki ni zakrivil k.d. Nekateri pojmujejo *materialno resnico* kot največjo stopnjo resničnosti, ki jo lahko dosežemo v k.p. (gotovost). Resnica, ki jo dosegamo v k.p., pa je lahko samo *relativna resnica* (o nekem dejstvu imamo navadno po več raznosmernih dokazov, npr. 2 priči dogodka vsaka drugače izpovedujeta → možnost obstoja več relativnih resnic). Če bi bila resnica v postopku absolutna, bi zanjo zadostoval samo en dokaz; ker pa je relativna, iščemo več dokazov v isti smeri, da bi se povečala verjetnost, ki izhaja iz vsakega izmed njih. V k.p. se mora v kar največji možni meri ugotoviti resnica (načelo iskanja materialne resnice).

NAČELO MATERIALNE RESNICE: Sodišče in drž. organi, ki sodelujejo v k.p., morajo po resnici in popolnoma ugotoviti dejstva (tako obremenilna kot v korist), pomembna za izdajo zakonite odločbe.

PRAVILA, KI OMOGOČAJO, DA PRIDE DO VELJAVE NAČELO ISKANJA MATERIALNE RESNICE:

1. **prosta presoja dokazov** (sodi med glavne nosilce iskanja materialne resnice)
2. **instrukcijska ali inkvizicijska maksima**
3. **izključitev prekluzije pri dokazovanju** ⇒ ni rokov, v katerih bi morale stranke predlagati nove dokaze (predlagajo se lahko med celotnim k.p. na I. st. do sodbe + v pritožbi + na razpravi pred sodiščem II. st. + v postopku za obnovo k.p. in za izredno omilitev kazni, če gre za nove in bistvene dokaze).
4. **preveriti obdolženčevo priznanje** ⇒ organi postopka morajo priznanje v vsakem primeru preveriti. Le če je priznanje jasno in popolno + podprto z drugimi dokazi, se nadaljnji dokazi zbirajo samo na predlog tožilca. Drugače pa priznanje obdolženca na gl. obravnavi, pa naj je še tako popolno, ne odveže sodišča dolžnosti, da izvede tudi druge dokaze.
5. **audiatur et altera pars** (slišati tudi drugo stran) ⇒ sodišče mora praviloma slišati izjavi obeh strank, preden izda odločbo. Sojenje obdolženca v odsotnosti je mogoče samo izjemoma in v skladu z zakonom.
6. **ni formalne delitve dokaznega bremena** ⇒ tožilec mora ponuditi dokaze za krivdo obdolženca. Če ni dokazov ali ni zadostnih dokazov, se postopek ustavi oz. izreče oprostilna sodba. Obdolženec ni dolžan dokazovati, da je nedolžen (izjema: k.d. obrekovanja).
7. **procesni organi niso vezani na predloge strank** ⇒ sodišče sme obdolženca obsoditi, čeprav tožilec predlaga oprostitev ali ga obsoditi na hujšo kazen, čeprav tožilec predlaga milejšo. Sodišče ni vezano na pravno kvalifikacijo dejanja v obtožbi niti na dokazne predloge strank.
8. **prejudicialna vprašanja** ⇒ sodišče ima pravico o njih odločati.

NEKATERA PRAVILA, KI SE NE SKLADAJO Z NAČELOM ISKANJA MATERIALNE RESNICE:

- ◆ **prepoved reformacije in peius** (sprememba na slabše) ⇒ pritožba, ki je vložena samo v korist obdolženca, ne sme povzročiti zanj neugodnejše sodne odločbe. To pravilo ne veže samo sodišča, ki odloča o napadeni odločbi, temveč tudi sodišče, ki je dobilo zadevo v ponovno sojenje.
- ◆ **dokazne prepovedi** zaradi kolizije pravnih interesov ⇒ npr. kot priča ne sme biti zaslišan, kdor je oproščen dolžnosti pričevanja (razen če hoče pričati) ali kdor bi s svojo izpovedbo prekršil dolžnost varovanja uradne ali vojaške skrivnosti (dokler ga pristojni organ ne odveže te dolžnosti).
- ◆ **dokazna pravila** v primeru k.d. obrekovanja in obnove k.p. ⇒ npr. če kdo trdi ali raznaša o drugem, da je storil k.d., za katero se storilec kaznuje po uradni dolžnosti, se sme resničnost tega dejstva praviloma dokazovati le s pravnomočno sodbo.
- ◆ **sodišče je vezano na obtožbo** ⇒ sodišče, ki sodi, je vezano na opis dejanja v obtožbi in sme obdolženca obsoditi samo za dejanje, kakršno je opisano v obtožbi, čeprav bi samo menilo, da je treba glede na rezultat dokazovanja obdolženčevo dejanje drugače opisati.

5/ NAČELO PROSTE PRESOJE DOKAZOV: sodišče in državni organi, ki sodelujejo v k.p., pri presoji niso vezani na nobena posebna formalna dokazna pravila o vrednosti (moči) posameznih dokazov. Vrednost vsakega dokaza je odvisna od konkretnega primera in se določi po vestnem tehtanju vsakega dokaza posebej in v zvezi z drugimi dokazi. Lahko se zgodi, da en sam dokaz (npr. izpovedba ene prič) pretehta vse druge dokaze (iste ali drugačne vrste). Kako se opravi prosta presoja dokazov? Sodnik je v oceni dokaza prost samo v tem smislu, da ni vezan na nobeno pravno dokazno pravilo, ostane pa vezan na objektivna pravila človeškega mišljenja in izkustvena pravila (zato je njegova presoja lahko podvržena kontroli višjega sodišča → pritožba zoper sodbo zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja).

NAČELO PROSTE PRESOJE DOKAZOV: Pravica sodišča in drž. organov, ki sodelujejo v kaz. postopku, da presojajo, ali je podano kakšno dejstvo ali ne, ni vezana na nobena posebna formalna dokazna pravila in ne z njimi omejena.

6/ NAČELO NEPOSREDNOSTI: sodišče mora vzeti za podlago sodbe praviloma le tista dejstva, ki jih je s svojimi čutili zaznalo na gl. obravnavi ob izvedbi originarnih (izvirnih) dokazov. Načelo prihaja do veljave tudi v določbah zakona, ki določajo, da morajo biti sodniki, sodniki porotniki in zapisnikar nepretrgoma navzoči na gl. obravnavi. V našem k.p. to načelo ni povsem strogo izpeljano, saj imamo nekatere izjeme:

1. zapisniki o prejšnjem zaslišanju oseb (prič, izvedencev) se smejo prebrati, če iz tehtnih razlogov ne morejo priti na gl. obravnavo (umrle, duševno zbolele, jih ni mogoče najti) ali zelo težko pridejo (starost, bolezen).
2. prebrati se smejo zapisniki prič ali izvedencev, ki brez zakonitega razloga nočejo izpovedati na gl. obravnavi.
3. prebrati se smejo zapisniki o prejšnjih izpovedbah prič in izvedencev, ki niso navzoči na gl. obravnavi, če stranke s tem soglašajo.
4. če se obdolženec na gl. obravnavi noče zagovarjati ali odgovarjati na posamezna vprašanja, se prebere njegova prejšnja izpovedba ali njen del.
5. če priča, izvedenec ali obdolženec na gl. obravnavi spreminja svoje izjave, se po potrebi prebere njihova prejšnja izpovedba (enako, če se priča ali izvedenec ne spominjata več dejstva, ki sta ga povedala pri prejšnjem zaslišanju).
6. gl. obravnava se sme izjemoma opraviti tudi, če obdolženec ni navzoč (sojenje v odsotnosti).

7/ NAČELO USTNOSTI: sodišče sme za podlago sodbi uporabiti le tisto dokazno gradivo, ki je bilo na gl. obravnavi obravnavano ustno. Če ni bilo ustno obravnavano (ponovljeno ali prebrano), ga sodišče ne sme uporabiti, tudi če je v spisih. Tisto, o čemer se na gl. obravnavi ni govorilo, za sodišče ne obstaja. V postopku ni izključne ustnosti (v vsakem postopku se govori in piše) → tudi ustna obravnava temelji na spisih, zbranih v pripravljalnem postopku (preiskavi), med obravnavo pa se vse, kar je pomembno, sproti zapisuje (zapisnik o gl. obravnavi). Po **načelu pisnosti** je lahko podlaga sodbi samo procesno gradivo v pisni obliki. Tudi vsa procesna dejanja strank morajo biti v ustni obliki – če je neki akt stranke (npr. obtožnica) v pisni obliki, se mora prebrati. S pomočjo tega načela se zagotavlja tudi javnost gl. obravnave oz. *načelo javnosti*.

Načelo ustnosti velja za sodišče I. in II. st., vendar samo za gl. obravnavo. Načelo pisnosti velja za preiskavo v tem smislu, da je preiskovalni spis DT podlaga za odločanje o vložitvi obtožnice ali odstopu od pregona (velja tudi za postopek pri sodišču II. st., če o pritožbi odloča na seji).

Načelo ustnosti (A) je tesno povezano tudi z **načelom neposrednosti** (B). Razlike med njima: A ima širši obseg (velja za izjave vseh procesnih udeležencev), B pa samo za uporabo dokaznih sredstev. A-ju je zadoščeno, čeprav je kršeno B (npr. z zaslišanjem prič o vsebini listine, branjem zapisnika o zaslišanju prič v preiskavi). Ustnost pa omogoča neposrednost pri sprejemanju dokazov (na gl. obravnavi se prič, obdolženec, izvedenci zaslišujejo zato, da bi ustregli B, ne pa A).

8/ NAČELO JAVNOSTI: velja le za gl. obravnavo (vsi stadiji pred njo so tajni, predvsem predhodni postopek), ki ji lahko prisostvujejo vnaprej nedoločene polnoletne osebe, ki niso udeležene v k.p. (v mejah prostorske možnosti). O poteku obravnave se sme javno govoriti, pisati oz. objaviti v tisku, radiu in TV. S tem je državljanom omogočena kontrola nad delom pravosodnih organov, prisostvovanje razpravam pa deluje tudi preventivno in vzgojno.

Izključitev javnosti: izjemoma se lahko javnost izključi s celotne gl. obravnave ali njenega dela (varovanje tajnosti, varstvo javnega reda, morale ali koristi mladoletnika). Izrek sodbe se mora vselej prebrati na javnem zasedanju. Senat pa odloči, ali naj se in koliko izključi javnost pri razglasitvi razlogov sodbe. Izključitev javnosti ne velja za: stranke, oškodovanca, njihove zastopnike in zagovornika. Sodišče lahko dovoli, da so na gl. obravnavi navzoče posamezne osebe (npr. znanstveni in javni delavci, zakonec obdolženca ali bližnji sorodnik). Če je bila javnost izključena v nasprotju z zakonom, pomeni to bistveno kršitev določb k.p. → v primeru pritožbe se sodba razveljavi tudi po uradni dolžnosti. Na gl. obravnavi zoper mladoletnike je javnost vedno izključena.

PROCESNI SUBJEKTI

- glavni subjekti: tožilec, obdolženec, sodišče.
- pomožni ali stranski subjekti: oškodovanec, priče, izvedenci, tolmači, zastopniki, pooblaščenca, zagovorniki, pooblaščenca osebe organov za notranje zadeve.

Stranka v k.p. je tisti subjekt, ki nasproti drugemu subjektu zahteva sodno odločitev o spornem zahtevku, in tudi subjekt, glede katerega se takšna odločitev zahteva (zakon: stranki v postopku sta **tožilec** in **obdolženec**). K.p. se lahko uvede in poteka samo, če sta v njem udeleženi obe stranki, poleg tega pa tudi sodišče (preiskovalni sodnik, sodnik posameznik, senat), medtem ko so drugi lahko udeleženi (njihova navzočnost ni nujna).

GLAVNE PROCESNE FUNKCIJE

- funkcija pregona (obtožbe):** vanjo spadajo vsa tista procesna dejanja, ki se opravljajo v k.p., da se ugotovi storilec k.d. in obsodi (npr. zahteva za uvedbo postopka, vložitev obtožbe, vlaganje pravnih sredstev...). Zaupana je posebnemu procesnemu subjektu, t.i. *upravičenemu tožilcu*. Pri nas je za večino k.d. upravičeni tožilec DT, namesto njega pa se lahko pod določenimi pogoji pojavi tudi oškodovanec kot tožilec (subsidiarni ali nadomestni tožilec). Za manjše št. lažjih k.d. je edini upravičeni tožilec oškodovanec – zasebni tožilec.
- funkcija obrambe:** obsega procesna dejanja, ki se opravljajo z namenom, da bi se ugotovila dejstva v korist obdolženca in uporabile pravne določbe, ki so zanj najugodnejše za kar najbolj ugodno sodno odločbo.
- funkcija sojenja:** obsega procesna dejanja, ki jih v k.p. opravljajo posamezni sodni organi zato, da bi se razjasnilo dejansko stanje v nekem konkretnem primeru in z odločbo uporabila pravila kaz. prava (materialnega ali procesnega). Ta procesna dejanja so:
 - ugotavljanje dejanskega stanja (dokazovanje)
 - procesno prisiljevanje (za zagotovitev navzočnosti oseb in predmetov)
 - izdajanje odločb
 - vodenje postopka (zagotovitev discipline in reda v k.p.)

1. KAZENSKO SODIŠČE

ima dvojno funkcijo: 1. na zahtevo upravičenega tožilca izvede preiskavo (pripravi gradivo),
2. ko sprejme obtožbo tožilca, odloča o njeni utemeljenosti in obdolžencu sodi

Ker se ti dve funkciji medsebojno izključujeta, preiskovalni sodnik (ki vodi preiskavo) v kaz. zadevi ne more tudi soditi oz. ne more biti član razpravnega senata (v preiskavi si namreč že ustvari svoje mnenje). Izjema je v skrajšanem postopku za lažja k.d. → tu sme soditi tudi sodnik (v senatu ali kot posameznik), ki je v isti zadevi opravljal preiskovalna dejanja (pred vložitvijo obtožbe).

Naša zakonodaja je sprejela načelo zbornosti sojenja kot pravilo za vsa kaz. sodišča. Izjemoma sodi sodnik posameznik v skrajšanem postopku pri lažjih k.d. (pospešitev postopkov).

PRISTOJNOST SODIŠČ

je pravica in dolžnost sodišča, da postopa v določenih zadevah ali da opravlja določena procesna dejanja. V kaz. pravosodju je pristojnost vedno določena z zakonom in **ni dovoljena prorogacija** (= sporazum strank, da bo za sojenje v neki zadevi pristojno neko drugo sodišče in ne tisto, ki bi bilo pristojno po zakonu).

REDNE PRISTOJNOSTI

- ✚ **stvarna pristojnost** → pravica in dolžnost sodišča presojati določeno kaz. zadevo glede na težo oz. vrsto k.d. Določimo jo po tem, katero sodišče opravi na I. st. gl. obravnavo. Stvarna pristojnost ima prednost pred krajevno (najprej je treba ugotoviti stvarno, šele nato krajevno).
- ✚ **funkcionalna pristojnost** → pravica in dolžnost sodišča, da opravi določeni del oz. stadij postopka glede enega in istega k.d., drugi del oz. stadij pa opravi drugo sodišče oz. drug oddelek ali organ sodišča (npr. preiskovalni sodnik, izvenrazpravni senat).
Stvarno in funkcionalno pristojnost sodišč določajo zakoni o organizaciji sodišč.
- ✚ **krajevna pristojnost** → praviloma je krajevno pristojno sodišče, na katerega območju je bilo k.d. storjeno ali poskušeno (*forum delicti commissi*). Če je bilo k.d. dokončano ali poskušeno na raznih območjih, je pristojno sodišče, ki je prvo začelo postopek (*forum praeventionis*). Če kraj dejanja ni znan ali je zunaj SLO, je pristojno sodišče, na katerega območju ima obdolženec stalno ali začasno prebivališče. Če ni znan kraj k.d. in ne stalno ali začasno prebivališče obdolženca ali če sta oba zunaj SLO, je pristojno sodišče, na katerega območju je bil obdolženec prijet ali se je sam naznanil (*forum deprehensionis*).

IZREDNE PRISTOJNOSTI

- ✚ **pristojnost po medsebojni zvezi** (*forum conexitatis*) → podana je, kadar je:
 - ~ ista oseba obdolžena več k.d. (*subjektivna zveza*) – pristojno je sodišče, ki je prvo začelo postopek;
 - ~ več oseb udeleženih pri storitvi enega k.d. (*objektivna zveza*) – praviloma je pristojno sodišče, ki je kot pristojno za enega od sosterilcev prvo začelo k.p.
 - ~ več oseb sodelovalo pri storitvi več k.d. (*mešana zveza*) – pristojno je eno izmed krajevno pristojnih sodišč, ki je prvo začelo postopek, vendar s pogojem, da je med storjenimi k.d. medsebojna zveza in da so podani isti dokazi.
- ✚ **odrejena pristojnost** (*forum ordinatum*) → kadar se po določbah ZKP ne da dognati, katero sodišče je krajevno pristojno, ne ve se za kraj (ali je v tujini) niti za prebivališče storilca k.d., niti ni bil prijet oz. se ni sam naznanil. Pristojno sodišče določi najvišje sodišče v državi (= vrhovno).
- ✚ **delegirana (prenesena) pristojnost** (*forum delegationis*) → pride v poštev, če krajevno pristojno sodišče, ki je znano, iz pravnih (npr. izločeni vsi sodniki) ali stvarnih razlogov (npr. potres, pretrganje prometnih zvez) ne more voditi postopka in višje sodišče določi za postopek drugo stvarno pristojno sodišče na svojem območju (**obvezna delegacija**). Zaradi procesne smotnosti pa imamo **fakultativno delegacijo**, kjer vrhovno sodišče lahko določi za postopek drugo stvarno pristojno sodišče na svojem območju, če je očitno, da se bo tako lažje izvedel postopek, ali če so za to drugi tehtni razlogi (npr. če je prišlo do prometne nesreče, pa storilec in pričé ne bivajo v kraju dejanja). Delegiranje je praviloma možno pri vseh sodiščih, vendar je po naravi stvari praviloma pri sodiščih I. st.

Sodišče mora paziti na svojo stvarno in krajevno pristojnost. Takoj, ko zapazi, da ni pristojno, se izreče za nepristojno in po pravnomočnosti sklepa pošlje zadevo pristojnemu sodišču.

- Na stvarno pristojnost je treba paziti ves čas k.p. in celo po pravnomočnosti v postopku za varstvo zakonitosti.
- Skrb za krajevno pristojnost je omejena do pravnomočnosti obtožnice; po tem času se sodišče ne more več izreči za krajevno nepristojno in tudi stranke ne morejo več uveljavljati ugovora krajevne nepristojnosti. V skrajšanem postopku je mogoč ugovor krajevne nepristojnosti do začetka gl. obravnave.

1/ stvarna pristojnost

Na I. st. sodijo okrožna (senat) in okrajna sodišča (sodnik posameznik), na II. st. višja (senat 3 sodnikov) in na III. st. vrhovno sodišče (senat 5 sodnikov).

OKROŽNA SODIŠČA: sodijo o k.d., za katera je v zakonu predpisana:

- kazen zapore 15 ali več let (senat: 2 sodnika + 3 sodniki porotniki);
- milejša kazen in za k.d. zoper čast in dobro ime, storjenih preko sredstev javnega obveščanja (senat: 1 sodnik + 2 sodnika porotnika)

OKRAJNA SODIŠČA: sodnik posameznik sodi o k.d., za katera je kot gl. kazen predpisana denarna kazen ali zapor do 3 let. Sodnik posameznik je v postopku o izrednih pravnih sredstvih ter v posebnih postopkih pristojen tudi za naslednja procesna dejanja (za katera je sicer po zakonu pristojen predsednik senata);

- odloči o zahtevi za obnovo k.p.

- zavrže zahtevo za izredno omilitev kazni oz. poda predlog Vrhovnemu sodišču
- zavrže zahtevo za varstvo zakonitosti
- odloči o spremembi varnostnih ukrepov
- odloči o preklicu pogojne obsodbe
- odloči o izbrisu obsodbe
- odloči o prenehanju varnostnih ukrepov

Preiskovalna dejanja: opravlja preiskovalni sodnik okrožnega sodišča; v postopku pred okrajnim sodiščem pa sodnik posameznik okrajnega sodišča.

Senat 3 sodnikov okrožnega sodišča: (25/6 čl.)

- odloča o pritožbah zoper sklepe preiskovalnega sodnika okrožnega sodišča in sodnika posameznika okrajnega sodišča (kadar opravlja preiskovalna dejanja);
- odloča zoper druge sklepe, če je tako določeno v tem zakonu;
- odloča na I. st. zunaj gl. obravnave;
- izvaja postopek in izdaja sodbe po določbah tega zakona (517.čl.)
- daje predloge v primerih, ki so določeni v tem ali kakšnem drugem zakonu.

Vrhovno sodišče odloča o:

- zahtevi za izredno omilitev kazni (senat 3 sodnikov)
- zahtevi za varstvo zakonitosti (senat 5 sodnikov) → če pa je zahteva vložena zoper odločbo senata vrhovnega sodišča, odloča senat 7 sodnikov

2/ krajevna pristojnost

Praviloma je krajevno pristojno sodišče, na katerega območju je bilo k.d. storjeno ali poskušeno.

Zasebna tožba se lahko vložijo tudi pri sodišču, na katerega območju ima obdolženec stalno ali začasno prebivališče. Če je k.d. storjeno ali poskušeno na območju raznih sodišč ali na meji teh območij ali če je negotovo, na katerem območju je bilo storjeno ali poskušeno, je pristojno tisto sodišče, ki je na zahtevo upravičenega tožilca prvo začelo postopek. Če se postopek še ni začel, je pristojno sodišče, pri katerem je bila najprej zahtevana uvedba postopka.

Če kraj k.d. ni znan ali če je izven RS, je pristojno sodišče, na območju katerega ima obdolženec stalno ali začasno prebivališče.

Če ni znan kraj k.d. in tudi ne stalno ali začasno prebivališče obdolženca ali če sta oba zunaj RS, je pristojno sodišče, na katerega območju je bil obdolženec prijet ali se je sam naznanil.

Ustalitev pristojnosti: Če je sodišče, na katerega območju ima obdolženec stalno ali začasno prebivališče, že začelo postopek, ostane pristojno, čeprav se je zvedelo za kraj storitve k.d.

Prenos krajevne pristojnosti:

- a) Če pristojno sodišče iz pravnih ali stvarnih razlogov ne more postopati, mora to sporočiti neposredno višjemu sodišču, ki določi drugo pristojno sodišče na svojem območju.
- b) Skupno neposredno višje sodišče lahko za postopek določi drugo stvarno pristojno sodišče na svojem območju, če je očitno, da se bo tako lažje izvedel postopek ali če so za to drugi tehni razlogi. Sklep izda sodišče na predlog: preiskovalnega sodnika, sodnika posameznika, predsednika senata, obdolženca, oškodovanca, zasebnega tožilca ali DT (ki je pristojen za postopek pred sodiščem, ki odloča o prenosu krajevne pristojnosti, če teče k.p. na zahtevo DT)

Določitev pristojnosti: Če se po določbah zakona ne da dognati, katero sodišče je krajevno pristojno, določi vrhovno sodišče eno od stvarno pristojnih sodišč, pred katerim naj se izvede postopek.

ZDRUŽITEV IN IZLOČITEV POSTOPKA

a) Združitev postopka

Če je ista oseba obdolžena več k.d.:

- in je za ene pristojno okrajno, za drugo okrajno sodišče → je pristojno okrajno sodišče.
- če so pristojna sodišča iste vrste → je pristojno sodišče, ki je na zahtevo upravičenega tožilca prvo začelo postopek; če se postopek še ni začel, pa sodišče, pri katerem je bila najprej zahtevana uvedba postopka.

Enako se določi pristojnost, ko je tudi oškodovanec storil k.d. proti obdolžencu.

Za sostorilce je praviloma pristojno sodišče, ki je kot pristojno za enega od njih prvo začelo postopek. Sodišče, ki je pristojno za storilce k.d., je praviloma pristojno tudi za udeležence, prikrivalce, tiste, ki so pomagali storilcu po k.d. in tiste, ki niso naznanili, da se pripravljajo k.d. oz. niso oznanili k.d. ali storilca.

Sodišče lahko odloči, naj se izvede enoten postopek in izda ena sama sodba:

- praviloma v vseh gornjih primerih ;
- če je več oseb obdolženih za več k.d. (med k.d. pa mora biti medsebojna zveza in podani isti dokazi). Če je za ena k.d. pristojno okrajno, za druga okrožno sodišče, se sme enoten postopek izvesti samo pred okrožnim sodiščem.
- če pred istim sodiščem tečejo ločeno postopki zoper isto osebo za več k.d. ali zoper več oseb za isto k.d.

b) Izločitev postopka

Sodišče lahko do konca gl. obravnave odloči (iz tehtnih razlogov ali zaradi smotrnosti), da se postopek o posameznih k.d. ali zoper posamezne obdolžence izloči in dokonča posebej ali pa odstopi drugemu pristojnemu sodišču.

Zoper sklep, s katerim je sodišče odredilo združitvev (oz. izločitev) postopka ali zavrnilo predlog za združitvev (oz. izločitev) postopka, ni pritožbe.

POSLEDICE NEPRISTOJNOSTI IN SPOR O PRISTOJNOSTI

Sodišče mora paziti na svojo stvarno in krajevno pristojnost. Takoj, ko ugotovi, da ni pristojno, se izreče za nepristojno in po pravnomočnosti sklepa pošlje zadevo pristojnemu sodišču. Nepristojno sodišče mora opraviti tista procesna dejanja, ki bi jih bilo nevarno odlašati.

Če okrožno sodišče med gl. obravnavo ugotovi, da je za sojenje pristojno okrajno sodišče, izvede postopek do konca in izda odločbo (ne pošlje zadeve okrajnemu sodišču).

Ko postane obtožnica pravnomočna, se sodišče ne more več izreči za krajevno nepristojno in tudi stranke ne morejo več uveljavljati ugovora krajevne nepristojnosti.

Negativni kompetenčni konflikt: Če sodišče B (ki mu je bila zadeva odstopljena) misli, da je pristojno sodišče A (ki mu je odstopilo zadevo) ali kakšno drugo sodišče, sproži postopek, da se odloči o sporu o pristojnosti. O sporu odloča skupno neposredno višje sodišče (zoper sklep ni pritožbe).

IZLOČITEV SODNIKA

Sodnik oz. sodnik porotnik ne sme opravljati sodniške funkcije, če je:

- 1) s k.d. sam oškodovan;
- 2) z obdolžencem, njegovim zagovornikom, tožilcem, oškodovancem, njihovim zakonskim zastopnikom ali pooblaščenecem v zakonski zvezi ali izvenzakonski skupnosti ali krvnem sorodstvu v ravni vrsti do kateregakoli kolena, v stranski vrsti do 4. kolena ali v svaštvu do 2. kolena;
- 3) z obdolžencem, njegovim zagovornikom, tožilcem ali oškodovancem v razmerju skrbnika, oskrbovanca, posvojitelja, posvojenca, rejnika ali rejenca;
- 4) če je v isti kazenski zadevi opravljal preiskovalna dejanja, ali je sodeloval pri odločanju o ugovoru zoper obtožnico, ali je kot sodnik za mladoletnike vodil pripravljalni postopek (in je bil podan predlog za kaznovanje), ali če je sodeloval v postopku kot tožilec, zagovornik, zakoniti zastopnik ali pooblaščenec oškodovanca oz. tožilca, ali če je bil zaslišan kot priča ali izvedenec;
- 5) če je v isti zadevi sodeloval pri izdaji odločbe nižjega sodišča ali je pri istem sodišču sodeloval pri izdaji odločbe, ki se izpodbija s pritožbo ali z zahtevo za varstvo zakonitosti;
- 6) če so podane druge okoliščine, ki vzbujajo dvom o njegovi nepristranskosti.

Ko sodnik ali sodnik porotnik zve za kakšen (izločitveni) razlog (1-5 tč.), mora prenehati z vsakim delom v tej zadevi in to sporočiti predsedniku sodišča. Ta zadevo dodeli drugemu sodniku. Če gre za izločitev predsednika sodišča, odloča

podpredsednik, če pa mora biti izločen tudi ta, si predsednik sodišča določi namestnika izmed sodnikov sodišča – če to ni mogoče, zahteva od predsednika neposredno višjega sodišča, naj mu določi namestnika.

Če sodnik ali sodnik porotnik misli, da so podani (odklonitveni) razlogi iz 6 tč., sporoči to predsedniku sodišča, ki odloči o izločitvi (do takrat pa lahko opravlja samo tista dejanja, ki bi jih bilo nevarno odlašati).

Izločitev lahko zahtevajo tudi stranke – takoj, ko zvedo za razlog, vendar najpozneje do konca glavne obravnave (samo poimensko določenega sodnika ali sodnika porotnika oz. sodnika višjega sodišča). Izločitev sodnika višjega sodišča stranka lahko zahteva samo v pritožbi ali v odgovoru na pritožbo. V zahtevi za izločitev stranka ne more znova navajati razlogov, ki jih je uveljavljala že v prejšnji zahtevi, ki je bila zavrnjena.

O izločitvi odloča:

- predsednik sodišča
- predsednik neposredno višjega sodišča → če se izloča predsednik sodišča ali predsednik sodišča in sodnik ali sodnik porotnik
- občna seja vrhovnega sodišča → če se izloča predsednika vrhovnega sodišča

Preden se izda sklep o izločitvi, je treba dobiti izjavo izločanega, po potrebi se opravijo tudi druge izpovedbe.

Če je bil izdan sklep, s katerim se zahtevi za izločitev:

- ugoti → ni pritožbe
- zavrne → se lahko sklep izpodbija s posebno pritožbo; če pa je bil izdan po vložitvi tožbe, pa samo v pritožbi zoper sodbo.

Zahteva za izločitev po 6. tč. se v celoti ali delno (DELNO?) zavrže, če:

- je bila vložena po začetku glavne obravnave,
- stranka ni zahtevala izločitve poimensko določenega sodnika oz. sodnika porotnika,
- stranka ni navedla okoliščin, zaradi katerih misli, da je potrebna izločitev,
- je ponovno navajala razloge, ki jih je uveljavljala že v prejšnji zahtevi, ki pa je bila zavrnjena.

Zoper sklep, s katerim se zadeva zavrže, ni pritožbe. Izda ga predsednik sodišča, na gl. obravnavi pa senat (+ pri odločanju lahko sodeluje sodnik, katerega izločitev je zahtevana).

Določbe o izločitvi se smiselno uporabljajo tudi za: državne tožilce in osebe, ki ga zastopajo v postopku (po zakonu o državnem tožilstvu), zapisnikarje, tolmače, strokovnjake in izvedence – če zanje ni določeno kaj drugega.

O izločitvi drž. tožilca in pomočnika drž. tožilca odloči vodja drž. tožilstva. O izločitvi vodje drž. tožilstva odloči vodja neposredno višjega drž. tožilstva. O izločitvi generalnega drž. tožilca RS odloči minister za pravosodje.

O izločitvi zapisnikarjev, tolmačev, strokovnjakov in izvedencev odloča senat, predsednik senata ali sodnik.

2. TOŽILEC

je subjekt, ki v k.p. opravlja funkcijo pregona. K.p. se lahko začne samo na zahtevo tožilca (DT, zasebni tožilec, oškodovanec kot tožilec). Zakon za tožilca uporablja besedo "upravičeni tožilec". Po uradni dolžnosti se preganjajo vsa k.d., razen tistih, za katera je v KZ in podobnih zakonih izrecno določeno, da se preganjajo na zasebno tožbo (manjše št. lažjih k.d.).

Če DT spozna, da ni razlogov za uvedbo ali nadaljevanje k.p. za k.d., ki se preganja po uradni dolžnosti, lahko stopi na njegovo mesto oškodovanec kot tožilec ob pogojih, ki jih določa ZKP.

a/ DRŽAVNI TOŽILEC (DT)

Njegova glavna pravica in dolžnost je preganjanje storilcev k.d., ki se preganjajo po uradni dolžnosti. Pri tem je vezan na načelo legalitete. Razmerje DT in sodišče je razmerje dveh samostojnih koordiniranih organov. Sodišče sprejema njegove predloge in zahteve, če meni, da so v skladu z zakonom in utemeljeni. DT ne more opravljati procesnih dejanj zaradi zbiranja dokazov – to lahko dela samo prek sodišča. Sodišče ne more dajati članom tožilstva kakršnihkoli nalog

v zvezi z opravljanjem funkcije pregona (zlasti ne sme nadomestiti njihove neaktivnosti) in nima nad njimi nobenih disciplinskih pooblastil. DT je stranka in obenem državni organ, ki opravlja kaz. pregon v javnem interesu. Kot stranka nima do obdolženca in drugih udeležencev nobenih pravic → lahko samo predlaga sodišču, da sprejme zoper njih določene ukrepe (npr. pripor, zaslišanje). Kot državni organ pa se zavzema za pravilno in zakonito odločbo (in sploh za zakonit postopek) ne glede na to, ali je to v korist ali škodo obdolženca. Lahko vloži pravno sredstvo v obdolženčevo korist (funkcija obrambe). Od drugih drž. organov in pravnih oseb lahko zahteva, da mu dostavijo na vpogled spise ali pošljejo določena obvestila, ki jih potrebuje pri svojem delu. Možna je njegova izločitev.

Glavna pravica in dolžnost DT je preganjanje storilcev k.d. Glede k.d., ki se preganjajo po uradni dolžnosti, je pristojen, da:

- ukrene, kar je potrebno v zvezi z odkrivanjem k.d. in izsleditvijo storilcev ter za usmerjanje kaz. postopka
- zahteva preiskavo,
- vloži in zastopa obtožnico oz. obtožni predlog pred pristojnim sodiščem
- vlaga pritožbe in izredna pravna sredstva

V postopku ima kot stranka enake pravice kot obdolženec, razen tistih, ki jih ima kot državni organ. Če bi bilo nevarno odlašati, opravi procesna dejanja tudi nepristojen DT, mora pa to takoj sporočiti pristojnemu DT. Od pregona lahko odstopi do konca gl. obravnave pred sodiščem I. st., pred višjim sodiščem pa v primerih, določenih v tem zakonu.

b/ ZASEBNI TOŽILEC

je oškodovanec, ki mu zakon daje izključno pravico (DT nima nobene pravice) odločanja o začetku in nadaljevanju kaz. pregona za nekatera lažja k.d. (tipična so k.d. zoper čast in dobro ime). Ni vezan na legalitetno načelo (kakor DT). Njegov pravni položaj je enak tistemu, ki ga ima DT kot stranka (seveda nima tistih pravic, ki jih ima DT kot državni organ).

Za začetek pregona je vezan na prekluzivni rok (3 m od dneva, ko je zvedel za k.d. in storilca). V sumarnem postopku začne pregon z vložitvijo zasebne tožbe, v rednem postopku pa bodisi predlaga preiskavo ali vloži neposredno zasebno tožbo, ki nima narave obtožnice. Prekluzivni rok lahko prekorači le v 2 primerih:

- 1) pri vložitvi t.i. nasprotno tožbe (če je tožen zaradi razžalitve, a mu je tožnik žalitev vrnil – nasprotno tožbo lahko vloži do konca gl. obravnave);
- 2) če se je oškodovanec zaradi posredovanja najprej obrnil na poravnalni svet in tam postopek ni bil v tem roku končan.

Umik zasebne tožbe: zasebni tožilec jo lahko umakne do konca gl. obravnave → s tem pa izgubi pravico, da jo vnovič vloži. Če ne pride na gl. obravnavo, čeprav je bil v redu vabljen, se šteje, da je umaknil tožbo (*procesna presumpcija*) → predsednik senata mu lahko dovoli vrnitev v prejšnje stanje, če iz opravičenega razloga ni mogel priti (prošnjo mora podati v 8 dneh po prenehanju ovire). Objektivni rok: 3 m.

Pravice:

- med preiskavo: lahko opozori na vsa dejstva in predlaga dokaze, da se ugotovi k.d., izsledi storilec in ugotovi premoženjskopравни zahtevek zasebnega tožilca. V vsakem času ima pravico pregledovati spise in si ogledati dokazne predmete. Samo izjemoma se mu lahko ta pravica odreče (najdalj do konca preiskave), če to narekujejo posebni razlogi obrambe ali varnosti države.
- na gl. obravnavi: predlaga dokaze, postavlja vprašanja obtožencu, pričam in izvedencem, daje pripombe in pojasnila glede njihovih izpovedb, daje druge izjave in postavlja druge predloge.

Namesto oškodovanca lahko v določenih primerih nastopijo kot zasebni tožilci njegovi sorodniki (npr. če umre, ko teče rok za zasebno tožbo ali med postopkom). Oškodovanec, ki je že dopolnil 16 let, lahko sam vloži zasebno tožbo.

c/ OŠKODOVANEC KOT TOŽILEC (subsidiarni tožilec)

Oškodovanec sme v k.p. nastopiti kot tožilec le tedaj, če DT iz določenega razloga ne zahteva (uvede) ali ne nadaljuje k.p. za k.d., ki se preganja po uradni dolžnosti. Ta institut pomeni korektiv za nepravilno ali nezakonito delovanje DT (namenjen je predvsem varstvu javnega interesa, obenem pa ustreza oškodovancu za kaznovanje storilca k.d.). Oškodovanec stopi "na mesto" DT ne glede na to, ali je uveljavil premoženjskopравни zahtevek ali ne, vendar pa ne more prevzeti te funkcije, če s k.d. sploh ni bil oškodovan. Zakon: oškodovanec je tisti, ki mu je k.d. prekršilo ali ogrozilo katerokoli osebno ali premoženjsko pravico. Kot subsidiarni tožilec lahko nastopi tudi oškodovana pravna oseba prek svojega zastopnika.

Pravice: oškodovanec ima pravico (ne dolžnost) nastopiti kot nadomestni tožilec. DT mu mora sporočiti svojo odločitev (da ne bo začel oz. nadaljeval pregona) v 8 dneh in ga poučiti, da lahko začne oz. nadaljuje pregon sam. Tako mora ravnati tudi sodišče, če je izdalo sklep o ustavitvi postopka, ker je DT odstopil od pregona. Oškodovanec mora začeti/nadaljevati pregon v 8 dneh od prejetja tega sporočila, če pa je DT umaknil obtožbo na gl. obravnavi, mora oškodovanec takoj izjaviti, ali bo nadaljeval pregon ali ne (če v redu vabljeni oškodovanec ni navzoč, se šteje, da ne namerava nadaljevati pregona).

Če oškodovanec v navedenem roku ne začne ali nadaljuje pregona ali če kot subsidiarni tožilec ne pride na gl. obravnavo (čeprav je bil v redu vabljen), se šteje, da je odstopil od pregona. Če ni prišel iz upravičenega razloga, mu sme predsednik senata dovoliti vrnitev v prejšnje stanje.

V postopku ima iste pravice kot DT, razen tistih, ki jih ima DT kot državni organ. V preiskavi in na gl. obravnavi ima enake pravice, kot jih ima zasebni tožilec.

Omejitev pravic: DT lahko do konca gl. obravnave prevzame od oškodovanca kot tožilca pregon in zastopanje obtožbe → oškodovanec preneha biti tožilec in ponovno zavzame položaj oškodovanca, ki ga je imel prej. Pravno je mogoče, da se oškodovanec in DT v eni sami kaz. zadevi večkrat zamenjata v vlogi tožilca (to pa se v praksi skoraj ne dogaja). Da ne bi bil oškodovanec v svojem interesu preveč oškodovan, je zakon razširil njegovo pravico do pritožbe zoper sodbo s tem, da se sme v primeru, če je DT od njega prevzel pregon, pritožiti iz vseh razlogov, iz katerih se sme spodbijati sodba.

Če je oškodovanec kot tožilec mladoletnik ali oseba, ki ji je popolnoma odvzeta poslovna sposobnost, ga v postopku zastopa njegov zakoniti zastopnik.

Oškodovanec, ki je dopolnil 16 let, lahko sam podaja izjave in opravlja procesna dejanja.

OŠKODOVANEC KOT "STRANSKI TOŽILEC": oškodovanec se v k.p. pojavlja v vlogi zasebnega tožilca ali v vlogi subsidiarnega tožilca. Oškodovancu, ki v k.p. uveljavlja samo svoj premoženjskopravni zahtevek (in ni v funkciji tožilca), se v teoriji pravi tudi "oškodovanec kot stranski tožilec". V postopku opravlja nekatera procesna dejanja, da bi prišlo do obsodbe (ima interes da je storilec obsojen) → DT-ju pomaga pri pregonu kot "stranski" tožilec (npr. na gl. obravnavi lahko predlaga dokaze, postavlja vprašanja, pregleduje spise, ima končno besedo). Te pravice so neodvisne od pravic, ki jih ima kot zasebni ali subsidiarni tožilec (posebno široke so v skrajšanem postopku; zožene pa v postopku proti mladoletnikom).

OŠKODOVANEC IN ZASEBNI TOŽILEC

Za k.d., ki se preganja na predlog ali zasebno tožbo, je treba podati predlog oz. vložiti zasebno tožbo v 3 m od dneva, ko je upravičenec zvedel za k.d. in storilca. Če je tožilec vložil zasebno tožbo zaradi k.d. **razžalitve**, lahko obdolženec do konca gl. obravnave tudi po poteku roka (3 m) vloži nasprotno tožbo. V tem primeru izda sodišče eno samo sodbo.

Predlog se poda pri drž. organu, ki je upravičen sprejeti kaz. ovadbo (pristojni DT – če pa je podana sodišču, organu za notranje zadeve ali nepristojnemu DT, jo ta sprejme in takoj pošlje pristojnemu DT), zasebna tožba pa se vloži pri pristojnem sodišču.

Če je oškodovanec sam podal kaz. ovadbo ali predlog za uveljavitev premoženjskoprnega zahtevka v kaz. postopku, se šteje, da je s tem podal tudi predlog za pregon.

Mladoletniki: zanje in za osebe, ki jim je popolnoma odvzeta poslovna sposobnost, poda predlog oz. vloži zasebno tožbo njihov zakoniti zastopnik. Mladoletnik, ki je dopolnil 16 let, lahko sam poda predlog ali vloži zasebno tožbo ter je upravičen sam podajati izjave in opravljati procesna dejanja.

Smrt oškodovanca ali zasebnega tožilca: če umre medtem, ko teče rok za predlog ali zasebno tožbo, ali umre med postopkom, lahko v 3 m po njegovi smrti podajo predlog, vložijo zasebno tožbo oz. izjavijo, da nadaljujejo postopek: njegov zakonec (ali oseba, s katero je živel v izvenzakonski skupnosti), otroci, starši, posvojenci, posvojitelji, bratje in sestre.

Umik predloga oz. zasebne tožbe: oškodovanec in zasebni tožilec lahko z izjavo, ki jo podata sodišču (pred katerim teče postopek) umakneta predlog oz. zasebno tožbo do konca gl. obravnave. V tem primeru izgubita pravico, da vnovič podata predlog oz. vložita tožbo.

Vrnitev v prejšnje stanje: Če v redu vabljeni zasebni tožilec ne pride na gl. obravnavo, ali mu vabila ni bilo mogoče izročiti (ker sodišču ni prijavil spremembe naslova ali prebivališča) se šteje, da je tožbo umaknil. Predsednik senata mu dovoli vrnitev v prejšnje stanje, če iz upravičenega razloga ni mogel priti na gl. obravnavo ali pravočasno obvestiti sodišča o spremembi naslova (prebivališča), če v 8. dneh po prenehanju ovire poda prošnjo za vrnitev v prejšnje stanje (subjektivni rok). Po preteku 3 m od dneva zamude se ne more več zahtevati vrnitev v prejšnje stanje (objektivni rok). Zoper sklep, s katerim se dovoli vrnitev v prejšnje stanje, ni pritožbe.

Oškodovanec začne/nadaljuje pregon: Če DT spozna, da ni podlage za pregon za k.d., za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti ali ni podlage za pregon katerega izmed ovadenih udeležencev, mora to v 8. dneh sporočiti oškodovancu in ga poučiti, da lahko sam začne pregon. Tako ravna tudi sodišče, če je DT odstopil od pregona. Oškodovanec ima pravico začeti oz. nadaljevati pregon v 8. dneh od prejema sporočila. Če DT umakne obtožnico, lahko oškodovanec, ki prevzame pregon, vztraja pri vloženi obtožnici ali pa vloži novo.

Oškodovanec, ki ni bil obveščen, da DT ni začel pregona, sme dati svojo izjavo za nadaljevanje postopka pred pristojnim sodiščem v 3 m od dneva, ko je DT zavrnil ovadbo.

Smrt oškodovanca kot tožilca: če umre medtem, ko teče rok za začetek pregona ali med postopkom, lahko v 3 m od njegove smrti začnejo pregon oz. izjavijo, da nadaljujejo postopek: zakonec (oz. izvenzakonski partner), otroci, starši, posvojenci, posvojitelji, bratje in sestre.

Oškodovanec kot tožilec ima iste pravice kot DT, razen tistih, ki jih ima DT kot državni organ. V postopku, ki teče na zahtevo oškodovanca kot tožilca, ima DT pravico, da do konca gl. obravnave sam prevzame pregon in zastopanje obtožbe.

UMIK OBTOŽNICE NA GLAVNI OBRAVNAVI: Če DT umakne obtožnico na gl. obravnavi, mora oškodovanec takoj izjaviti, ali namerava nadaljevati pregon ali ne. Če oškodovanec ni navzoč na gl. obravnavi, čeprav je bil v redu vabljen ali mu vabila ni bilo mogoče izročiti (ni prijavil spremembe naslova oz. prebivališča) se šteje, da ne namerava nadaljevati pregona.

Vrnitev v prejšnje stanje: Predsednik senata sodišča I. st. dovoli vrnitev v prejšnje stanje oškodovancu, ki ni bil v redu povabljen, ali je bil v redu povabljen, pa iz opravičenih razlogov ni mogel priti na gl. obravnavo, na kateri je bila zaradi umika obtožnice DT izdana sodba, s katero je bila obtožba zavrnjena, če oškodovanec v 8. dneh po prejemu sodbe prosi za vrnitev v prejšnje stanje in če v tej prošnji izjavi, da nadaljuje pregon. V tem primeru se razpiše nova gl. obravnava in s sodbo, izdano na podlagi nove gl. obravnave, razveljavi prejšnja sodba. Če v redu povabljeni oškodovanec ne pride na novo gl. obravnavo, ostane prejšnja sodba v veljavi. Objektivni rok za vrnitev v prejšnje stanje: 3 m od dneva zamude. Zoper sklep, s katerim se dovoli vrnitev v prejšnje stanje, ni pritožbe.

3. ABDOLŽENEC

- ⇒ **abdolženec:** tisti, zoper katerega teče preiskava, je vložena obtožnica, obtožni predlog ali zasebna tožba.
- ⇒ **obtoženec:** je obdolženec, zoper katerega je vložena obtožnica postala pravnomočna.
- ⇒ **obsojenec:** obtoženec, za katerega je s pravnomočno sodbo ugotovljeno, da je kaz. odgovoren za dol. k.d.

Pogoji: - samo fizična oseba (ne pravna) je lahko obdolženec
- ne sme biti izzyzet iz jurisdikcije naših procesnih organov (npr. diplomatska imuniteta)
- procesna sposobnost

Proti procesno nesposobnim osebam (otroci do 14 let; če storilec po k.d. duševno zbolí) se k.p. ne more začeti. Če se šele med k.p. ugotovi, da je obdolženec po storjenem k.d. trajno duševno zbolel, se k.p. s sklepom ustavi. Zoper osebe, ki so storile k.d. v neprištevnem stanju, se izvede poseben postopek za uporabo varnostnih ukrepov.

Obdolženec je v k.p. lahko:

- *procesni subjekt* → ima določene pravice, s katerimi v postopku sam brani svoje osebne interese (npr. pravica, da je pred izdajo sodbe zaslišan in lahko navede svojo obrambo; pravica do zagovornika)
- *procesni objekt* → kadar služi kot pasivno ali aktivno dokazno sredstvo ali ko se proti njemu uporabljajo določeni prisilni ukrepi (npr. prisilna privedba, pripor)

Vsako prisiljevanje (obdolženca) k izpovedbi je k.d.!

VRSTE ABDOLŽENČEVE OBRAMBE:

- ⇒ **materialna:** opravlja jo obdolženec sam (osebna obramba) in je v tem, da lahko: poda zagovor, je navzoč pri procesnih dejanjih, pregleduje spise, predlaga dokaze, ugovarja obtožbi in vlaga pravna sredstva. Materialna obramba pa ni stvar samo obdolženca → sodišče in drugi drž. organi, ki sodelujejo v k.p., morajo preizkusiti in ugotoviti obremenilna in razbremenilna dejstva, v obdolženčevo korist pa lahko vložijo pritožbo tudi: DT, zakonec in ožji sorodniki.
- ⇒ **formalna:** za obdolženca jo opravlja zagovornik (branilec).
- ⇒ **procesna:** obramba, s katero se uveljavlja kršitev procesnih določb (npr. izločitev, že razsojena zadeva).
- ⇒ **kazenska:** z njo se izpodbija vsebina kazenskega zahtevka (npr. da ni krivde, da dejanje ni k.d., da je storilec neprišteven, je bil v zmoti, ni protipravnosti, neznatna družbena nevarnost dejanja).
- ⇒ **obvezna (obligatorna):** obdolženec mora imeti zagovornika (vzame si ga sam ali mu ga po uradni dolžnosti postavi sodišče). Obramba je obvezna zaradi:
 - a) *osebnih lastnosti obdolženca* (nem, gluhi, sicer nezmožen, da se sam brani)
 - b) *teže k.d.* (za **30 let** zapora – mora imeti zagovornika že pri prvem zaslišanju; po vložitvi obtožnice za k.d. **8 let** zapora ali hujša kazen – mora imeti zagovornika ob vročitvi obtožnice);
 - c) *sojenja v nenavzočnosti* (imeti mora zagovornika takoj po izdaji sklepa, da bo sojen v nenavzočnosti)
- ⇒ **fakultativna:** obdolženec mora imeti zagovornika ves čas, ko teče k.p. (že pred prvim zaslišanjem ga je treba poučiti, da ima pravico do zagovornika, ki je lahko navzoč pri zaslišanju).
- ⇒ **obramba siromašnih:** kadar ni pogojev za obvezno obrambo, postopek pa teče za k.d., za katero je predpisana kazen nad 3 leta zapora **in če je to koristno za postopek.** (65/2 čl.)

ZAGOVORNIK

je oseba, ki s svojim pravnim znanjem in izkušnostjo v procesu pomaga obdolžencu pri njegovi obrambi. Tudi pri obvezni obrambi si obdolženec lahko sam vzame zagovornika; le če tega ne stori, mu ga po uradni dolžnosti postavi predsednik sodišča (po uradni dolžnosti mu ga postavi tudi v primeru obrambe siromašnih). Vendar pa sme obdolženec vselej namesto postavljenega zagovornika vzeti drugega zagovornika (postavljeni se razreši). Zagovornik se najame s pooblastilom. Po uradni dolžnosti se postavi s sodno odločbo (sklepom).

Postavljeni zagovornik se razreši, če:

- obdolženec namesto postavljenega zagovornika vzame drugega zagovornika
- sam zahteva svojo razrešitev, vendar samo iz upravičenih razlogov,
- tako zahteva obdolženec, če zagovornik ne opravlja v redu svoje dolžnosti (obvesti se odvetniška zbornica).

Obdolženec ima lahko več zagovornikov. Zagovornik je lahko samo odvetnik, njega pa lahko nadomešča odvetniški kandidat. Pred vrhovnim sodiščem sme biti zagovornik samo odvetnik.

Funkcija priče je nenadomestljiva – ima prednost pred funkcijo zagovornika (že izbrani zagovornik mora svojo funkcijo opustiti, poklicana priča pa ne more sprejeti funkcije zagovornika).

Med gl. obravnavo ima zagovornik pravico dajati predloge, izrekati svoja stališča in postavljati vprašanja, ima pravico do končne besede in do odgovora na končno besedo tožilca.

Zagovornik je kot pomočnik obdolženca upravičen pri njegovi obrambi storiti le to, kar je v korist obdolžencu in kar sme storiti obdolženec sam. Zagovornik ne sme opravljati dejanj v obdolženčevo škodo niti tedaj, ko je prepričan o njegovi krivdi. Delovanje zagovornika ne sme biti v nasprotju z obdolženčevo voljo → pri fakultativni obrambi lahko obdolženec prekliche pooblastilo, pri postavljenem zagovorniku pa sme le zahtevati njegovo razrešitev. Tudi zagovornik lahko odpove pooblastilo (fakultativna obramba) ali zahteva razrešitev (obvezna obramba), če bi med njim in obdolžencem prihajalo do nasprotij glede vprašanja koristnosti obrambnih dejanj.

Zagovornika, ki je odvetnik, v določenem pomenu veže načelo iskanja materialne resnice. Vendar pa ugotavlja resnico le v tistem delu, ki je obdolžencu v korist (v delu, ki je obdolžencu v škodo, jo ugotavljata sodišče in tožilec). Od zagovornika ni mogoče zahtevati, da govori resnico, če ta očitno škoduje obdolženčevi obrambi (predvsem, če to nasprotuje obdolženčevi volji). Zagovorniku je treba priznati pravico do molčanja, če ne more obrambe uspešno

opravljati na drug način. Zagovornik ne sme biti zaslišan kot priča o tem, kar mu je obdolženec zaupal kot svojemu zagovorniku (razen če obdolženec to sam zahteva). Zagovornik ne more biti kaznovan za k.d. neprijavljanja k.d. in storilca. Pri svoji aktivni obrambi pa ne sme uporabljati nemoralnih sredstev (npr. potvarjati resnice, oblikovati lažnih dokaznih predlogov, uničevati sledov k.d., zavajati sodišča na krivo pot, dokazovati pravilnost k.d.), čeprav bi taka obramba koristila obdolžencu.

Obdolženec ima lahko zagovornika ves čas, ko teče kaz. postopek. Pred prvim zaslišanjem ga je treba poučiti, da ima pravico vzeti si zagovornika in da je lahko ta navzoč pri njegovem zaslišanju (lahko mu ga najamejo: zakoniti zastopnik, izvenzakonski partner, krvni sorodnik v ravni vrsti, posvojitelj, posvojenec, brat, sestra, rejnik).

V isti kaz. zadevi zagovornik ne more zagovarjati dveh ali več obdolžencev! Obdolženec ima lahko več zagovornikov.

Zagovornik ne sme biti:

- oškodovanec;
- zakonec oškodovanca ali tožilca oz. izvenzakonski partner;
- njihov krvni sorodnik v ravni vrsti do kateregakoli kolena, v stranski do 4. kolena;
- njihov sorodnik po svaštvu do 2. kolena;
- kdor je povabljen kot priča, razen če je po zakonu oproščen dolžnosti pričevanja in če izjavi, da ne bo pričal;
- če se zagovornik zaslišuje kot priča o tem, kar mu je obdolženec zaupal kot svojemu zagovorniku (razen če obdolženec to sam zahteva);
- kdor je bil v isti zadevi sodnik ali DT.

OBDOLEŽENEC MORA IMETI ZAGOVORNIKA:

a) že ob 1. zaslišanju, če:

- je nem, gluha ali sicer nezmožen, da se sam uspešno brani,
- teče zoper njega kaz. post. zaradi k.d., za katero je predpisana kazen 30 let zapora,
- je priveden k preiskovalnemu sodniku.

b) ob vročitvi obtožnice, če gre za k.d., za katerega je predpisano 8 let zapora ali hujša kazen.

Če si obdolženec v primerih obvezne obrambe ne vzame sam zagovornika, mu ga po uradni dolžnosti določi predsednik sodišča. Postavljeni zagovornik se razreši, ko prenehajo razlogi obvezne obrambe ali če si obdolženec vzame drugega zagovornika. Ta zagovornik lahko zahteva svojo razrešitev samo iz opravičenih razlogov.

Zagovornik ima pravico pregledati in prepisati spise in si ogledati zbrane dokazne predmete, ko je podana zahteva upravičenega tožilca za kaz. pregon oz. ko preiskovalni sodnik pred izdajo sklepa o preiskavi opravi posamezna preiskovalna dejanja.

VLOGE IN ZAPISNIKI

Zasebne tožbe, obtožnice in obtožni predlogi oškodovanca kot tožilca, predlogi, pravna sredstva ter druge izjave ter sporočila se vlagajo pisno ali dajejo ustno na zapisnik.

Vloge morajo biti razumljive in morajo obsegati vse, kar je treba, da se dajo obravnavati, ter podpisane (če ni v tem zakonu drugače določeno, mora nepopolno vlogo vložnik popraviti oz. dopolniti – če tega ne stori, jo sodišče zavrže).

O vsakem dejanju, ki se opravi v kaz. postopku, se sprti sestavi zapisnik (če to ni mogoče, pa neposredno po tem). Če se opravlja hišna ali osebna preiskava ali če se dejanje opravlja zunaj uradnih prostorov organa in ni mogoče najti zapisnikarja – lahko piše zapisnik tisti, ki opravlja dejanje.

Sodišče z denarno kaznijo kaznuje zagovornika, pooblaščenca, zakonitega zastopnika, oškodovanca, zasebnega tožilca ali oškodovanca kot tožilca, če v vlogi ali govoru žali sodišče ali koga, ki sodeluje v postopku. O kaznovanju odvetnika oz. odvetniškega kandidata se obvesti odvetniška zbornica.

Če je v tem zakonu določeno, da se sodna odločba ne more opirati na izpovedbo obdolženca, priče ali izvedenca, izda preiskovalni sodnik sklep (po uradni dolžnosti ali na predlog strank), s katerim izloči zapisnike o teh izpovedbah iz spisov takoj, ko ugotovi, da gre za take izpovedbe. Zoper sklep je dovoljena posebna pritožba. Po pravnomočnosti sklepa se izločeni zapisniki zaprejo v poseben ovitek in shranijo pri preiskovalnem sodniku ločeno od drugih spisov → ni jih mogoče pregledovati in ne uporabiti v postopku.

O posvetovanju in glasovanju se sestavi poseben zapisnik (obsega potek glasovanja in sprejeto odločbo). Podpišejo ga vsi člani senata in zapisnikar. Zapisnik se zapre v poseben ovitek in ga sme pregledati samo višje sodišče, ko odloča o

pravnem sredstvu (v tem primeru mora višje sodišče zapisnik spet zapreti v poseben ovitek in na njem označiti, da je zapisnik pregledalo).

ROKI

Roki, določeni v ZKP se ne smejo podaljšati, razen če zakon to izrecno dovoljuje. Če gre za rok, ki je s tem zakonom določen zaradi varstva pravic obrambe in drugih obdolženčevih procesnih pravic – se ta lahko skrajša, če obdolženec to zahteva pisno ali pred sodiščem ustno na zapisnik. Roki se računajo na ure, dneve, mesece in leta.

Dan oddaje na pošto je dan izročitve tistemu, ki mu je poslana. Če je vloga, vezana na rok, zaradi nevednosti ali očitne pomote vložnika izročena ali poslana nepristojnemu sodišču pred potekom roka, k pristojnemu sodišču pa prispe po poteku roka → se šteje, da je pravočasna.

Vrnitev v prejšnje stanje: Obdolžencu, ki iz opravičenih razlogov zamudi rok za napoved pritožbe ali rok za pritožbo zoper sodbo ali zoper sklep o varnostnem ali vzgojnem ukrepu ali o odvzemu premoženjske koristi, dovoli sodišče vrnitev v prejšnje stanje, da napove oz. vloži pritožbo, če v 8. dneh od prenehanja vzroka, zaradi katerega je zamudil rok, vloži prošnjo za vrnitev v prejšnje stanje in obenem z njo tudi napove pritožbo oz. odda tudi pritožbo. Po 3 m od dneva zamude se ne more več zahtevati vrnitev v prejšnje stanje.

O vrnitvi v prejšnje stanje odloči predsednik senata, ki je razglasil sodbo, zoper katero se napoveduje pritožba oz. izdal sodbo ali sklep, ki se s pritožbo izpodbija. Zoper sklep, s katerim se dovoli vrnitev v prejšnje stanje, ni pritožbe.

Če vrnitev v prejšnje stanje ni bila dovoljena in se obdolženec pritoži zoper ta sklep → mora sodišče to pritožbo skupaj z napovedjo pritožbe zoper sodbo oz. s pritožbo zoper sodbo ali sklep o varnostnem ali vzgojnem ukrepu ali o odvzemu premoženjske koristi ter z odgovorom na pritožbo in vsemi spisi poslati v odločitev višjemu sodišču.

Prošnja za vrnitev v prejšnje stanje praviloma ne zadrži izvršitve sodbe oz. sklepa o varnostnem ali vzgojnem ukrepu ali o odvzemu premoženjske koristi, vendar pa sme sodišče (pristojno za rešitev prošnje) odločiti, da se počaka z izvršitvijo, dokler ne odloči o prošnji.

OBJEKTI KAZENSKEGA POSTOPKA

Predmet k.p. je vse, kar se v postopku razpravlja in o čemer mora sodišče odločiti. Vendar pa je gl. predmet vprašanje, ali je v konkretnem primeru podano k.d., ali ga je storil obdolženec, ali obstajajo pogoji za izrek kaz. sankcije ter morebitna izbira in odmera sankcije ("kazenska zadeva"). V k.p. pa se lahko razpravlja in odloča tudi o drugih vprašanjih (npr. o stroških k.p., premoženjskopravnem zahtevku, predhodnih vprašanjih) – to so akcesorni (vzporedni) objekti k.p.

⇒ STROŠKI KAZENSKEGA POSTOPKA

so izdatki, ki nastanejo v k.p. od njegove uvedbe do konca + izdatki za preiskovalna dejanja (med preiskavo). V vsaki sodbi in vsakem sklepu, s katerim s ustavi k.p., je treba odločiti, kdo dokončno plača stroške k.p. in višino stroškov. Temeljno pravilo: stroške plača tista stranka, za katero se je k.p. končal neugodno (ne velja za DT in oškodovanca kot tožilca). Ne glede na izid k.p. pa plačajo posamezne stroške tisti, ki so jih povzročili po svoji krivdi (npr. za privedbo, zaradi preložitve preiskovalnega dejanja ali gl. obravnave).

- Obsodilna sodba: obdolženec mora plačati vse stroške postopka, razen za tista dejanja, za katera je bil oproščen obtožbe. Sodišče ga lahko oprosti plačila večine stroškov, če bi bilo zaradi tega ogroženo vzdrževanje obdolženca ali oseb, ki jih je dolžan vzdrževati. Če je s sodbo spoznanih za krive več obdolžencev, sodišče odloči, kolikšen del stroškov plača vsak izmed njih (če tega ni mogoče določiti, se obsodijo na nerazdelno plačilo).
- Druga odločitev (oprostilna, zavrnilna sodba, ustavitev postopka): dolžnost plačila stroškov je odvisna od tega, kdo je dal pobudo za uvedbo postopka (ne velja za DT in subsidiarnega tožilca). Tako mora plačati stroške zasebni tožilec, razen če se postopek ustavi zaradi obdolženčeve smrti ali trajne duševne bolezni. Če se postopek ustavi zaradi umika tožbe, se lahko zasebni tožilec in obdolženec poravnata v medsebojnih stroških. Posebna določba: stroške k.p. plača, kdor vedoma poda krivo kaz. ovadbo.

Stroški k.p. so izdatki, ki nastanejo v k.p. ali zaradi njega. To so:

1. stroški za priče, za ogled, nagrada in stroški za izvedence, tolmače in strokovnjake;
2. vozni stroški za obdolženca;
3. izdatki za privedbo obdolženca oz. tistega, ki mu je bila odvzeta prostost;
4. vozni in potni stroški uradnih oseb;
5. stroški za zdravljenje obdolženca, dokler je v priporu in stroški poroda;
6. povprečnina;
7. nagrada in potrebni izdatki zagovornika, potrebni izdatki zasebnega tožilca in oškodovanca kot tožilca ter njihovih zastopnikov ter nagrada in potrebni izdatki njihovih pooblaščenecv;
8. potrebni izdatki oškodovanca in njegovega zakonskega zastopnika ter nagrada in potrebni izdatki njegovega pooblaščenca.

Pri odmeri povprečnine sodišče upošteva trajanje in zamotanost postopka ter premoženjske razmere tistega, ki jo je dolžan plačati. Povprečnina se določi v znesku, ki znaša min. 1/3 in max. 10x znesek zadnje uradno objavljene povprečne mesečne neto plače v RS na zaposleno osebo.

V vsaki sodbi in sklepu, s katerim se ustavi k.p. ali zavrže obtožnica, je treba določiti višino stroškov in kdo jih plača. Če ni podatkov o višini stroškov, izda preiskovalni sodnik, sodnik posameznik ali predsednik senata poseben sklep o višini stroškov takrat, ko se ti podatki zberejo. Zahtevek s podatki o višini stroškov se lahko poda najkasneje v 3 m od dneva, ko je bila pravnomočna sodba ali sklep vročen tistemu, ki ima pravico podati tak zahtevek.

Če sodišče zavrže obtožnico zaradi nepristojnosti, izda odločbo o stroških pristojno sodišče.

Obdolženec, oškodovanec, oškodovanec kot tožilec, zasebni tožilec, zagovornik, zakoniti zastopnik, pooblaščenec, priča, izvedenec, tolmač in strokovnjak plačajo ne glede na izid k.p. stroške, ki so jih povzročili po svoji krivdi (stroški, nastali s svojo privedbo, preložitvijo preiskovalnega dejanja ali gl. obravnave ali nevložitvijo napovedane pritožbe in drugi stroški postopka) in ustrezen del povprečnine. O teh stroških izda sodišče poseben sklep, razen če odloči o stroških, ki jih morata povrniti zasebni tožilec in obdolženec, v odločbi o glavni stvari.

a) obsodilna sodba: Če sodišče spozna obdolženca za krivega, izreče v sodbi, da je dolžan povrniti stroške k.p. Sodišče sme oprostiti obdolženca povrnitve vseh ali dela stroškov k.p. (za 1-6 tč.), če bi bilo zaradi njihovega plačila ogroženo vzdrževanje obdolženca ali oseb, ki jih he dolžan vzdrževati. Če se te okoliščine ugotovijo po izdaji odločbe o stroških, sme predsednik senata s posebnim sklepom oprostiti obdolženca povrnitve stroškov k.p. ali mu dovoliti plačilo v obrokih.

b) druga odločitev: Sodišče v sklepu ali sodbi izreče, da stroški k.p. (1-5 tč.) in potrebni izdatki (obdolženca in zagovornika) ter nagrada zagovornika obremenijo proračun (razen v zakonsko določenih primerih - glej izjeme), če se:

1. k.p. ustavi
2. izda oprostilna sodba
3. izda zavrnilna sodba
4. izda sklep o zavrženju obtožnice

I Z J E M E (gornji stroški ne bremenijo proračuna):

1. Kdor vedoma poda krivo ovadbo, plača stroške k.p.
2. Zasebni tožilec in oškodovanec kot tožilec morata povrniti stroške k.p., če se postopek konča z oprostilno ali zavrnilno sodbo ali s sklepom, s katerim se postopek ustavi ali zavrže obtožnica (razen če se postopek ustavi ali sodba zavrne zaradi obdolženčeve smrti ali zaradi zastaranja kaz. pregona zaradi zavlačevanja postopka brez krivde zasebnega tožilca ali oškodovanca kot tožilca – takrat stroški bremenijo proračun).
3. Če se postopek ustavi zaradi umika tožbe, se obdolženec in zasebni tožilec ali oškodovanec kot tožilec lahko poravnata o svojih medsebojnih stroških (če je teh tožilcev več, plačajo vsi stroške nerazdelno).
4. Oškodovanec, ki je umaknil predlog za pregon in se zato postopek ustavi, plača stroške k.p., razen če obdolženec izjavi, da jih bo plačal sam.

Nagrado in potrebne izdatke zagovornika in pooblaščenca zasebnega tožilca ali oškodovanca mora plačati zastopani, ne glede na to, kdo je po odločbi sodišča dolžan plačati stroške k.p. (razen v primerih, ko stroški obremenjujejo proračun).

Pooblaščenec zasebnega tožilca in oškodovanca, ki ni odvetnik oz. odvetniški kandidat, nima pravice do nagrade, temveč samo pravico do povrnitve potrebnih izdatkov.

Povrnitev stroškov k.p. podrobneje predpiše minister za pravosodje.

⇒ PREMOŽENJSKOPRAVNI ZAHTEVKI

Iz k.d. izvira tudi premoženjskopravni zahtevki, ki se na predlog oškodovanca obravnava v okviru k.p. kot poseben *adhezijski (pridružni) postopek* (s tem se sodišču prihrani delo, oškodovancu stroški, obdolženec pa je obenem lahko rešen kaz. in civilne odgovornosti). **ADHEZIJSKI POSTOPEK** je vezan na predlog oškodovanca, ki ga lahko poda pri organu, pri katerem se vložijo kaz. ovadba, ali pri sodišču, pred katerim teče postopek (vendar najdlje do konca gl. obravnave). Če oškodovanec ni podal takega predloga do vložitve obtožbe, se ga obvesti, da ga lahko poda do konca gl. obravnave. Pogoji za uvedbo postopka pa je tudi okoliščina, da se s tem ne bi preveč zavlekel k.p. Predmet premoženjskoprnega zahtevka: povrnitev škode, vrnitev stvari, razveljavitev določenega pravnega posla.

Sodišče lahko prisodi oškodovancu premoženjskopravni zahtevki (ki je naperjen proti obdolžencu) samo, če je izreklo obsodilno sodbo. Oškodovancu lahko prisodi zahtevki:

- v celoti;
- deloma in ga s presežkom napoti na civilno pravdo;
- oškodovanca s celotnim zahtevkom napoti na civilno pravdo (če podatki k.p. ne dajejo zanesljive podlage niti za popolno niti za delno razsojo).

Kazensko sodišče ne more nikoli zavrniti premoženjskoprnega zahtevka kot neutemeljenega. Zato tudi v primeru oprostilne ali zavrnilne sodbe ali ustavitve k.p. sodišče s sklepom napoti oškodovanca, da lahko svoj premoženjskopravni zahtevki uveljavlja v pravdi.

Premoženjskopravni zahtevki, ki nastane zaradi k.d., se na predlog upravičencev obravnava v k.p., če se s tem postopek ne bi preveč zavlekel. Premoženjskopravni zahtevki se lahko tiče:

- povrnitve škode
- vrnitev stvari
- razveljavitev določenega pravnega posla

Predlog za uveljavitev zahtevka v k.p. lahko poda tisti, ki ga je upravičen uveljavljati v pravdi. Predlog se poda pri organu, pri katerem se vložijo kaz. ovadba ali pri sodišču, pred katerim teče postopek → najdalj do konca gl. obravnave pred sodiščem I. st. Če upravičenec ne poda predloga v k.p. do vložitve tožbe, se obvesti, da ga lahko poda do konca gl. obravnave. Upravičenci smejo do konca gl. obravnave umakniti predlog za uveljavitev premoženjskoprnega zahtevka v k.p. in ga uveljavljati v pravdi. Če predlog umaknejo, ga ne morejo več ponoviti (razen če zakon določa drugače).

Sodišče lahko v sodbi, s katero spozna obdolženca za krivega, prisodi oškodovancu premoženjskopravni zahtevki:

- v celoti
- deloma in ga s presežkom napoti na pravdo
- oškodovanca s celotnim zahtevkom napoti na pravdo (če podatki k.p. ne dajejo zanesljive podlage niti za popolno niti za delno razsojo)

Sodišče napoti oškodovanca, naj premoženjskopravni zahtevki uveljavlja v pravdi, če:

- a) izda oprostilno sodbo
- b) izda zavrnilno sodbo
- c) s sklepom ustavi k.p.
- d) s sklepom zavrne obtožnico

Če se sodišče izreče za nepristojno za k.p., napoti oškodovanca, da lahko priglasijo svoj zahtevki v k.p., ki ga bo začelo ali nadaljevalo pristojno sodišče.

V k.p. sme sodišče spremeniti pravnomočno sodbo, s katero je odločeno o zahtevku le pri obnovi postopka ali pri zahtevi za varstvo zakonitosti.

Če se več oškodovancev prepira o lastnini stvari, se napotijo na pravdo, sodišče pa odredi v k.p. le hrambo stvari kot začasno zavarovanje. Stvari, ki so potrebne kot dokaz, se zasežejo in po končanem postopku vrnejo lastniku.

⇒ PREDHODNA (PREJUDICIALNA) VPRAŠANJA

so pravna vprašanja, za katera je pristojno sodišče v kakšnem drugem postopku (ne kazenskem) ali drug državni organ (ne sodišče) in je od njihove rešitve odvisna uporaba materialnega kazenskega prava.

- ⇒ Sodišče lahko samo odloči o predhodnem vprašanju po določbah, ki veljajo za dokazovanje v k.p. Odločitev ima učinek samo za kaz. zadevo, ki jo to sodišče obravnava.
- ⇒ Če je o predhodnem vprašanju že odločilo sodišče v kakšnem drugem postopku ali je odločil kak drug državni organ, taka odločba (op. glede obstoja k.d.) ne veže kaz. sodišča, ki sme o tem vprašanju drugače odločiti.
- ⇒ Kaz. sodišče lahko začasno odloži reševanje kaz. zadeve in počaka, da bo pristojni organ rešil predhodno vprašanje, šele nato odloči, ali bo njegovo rešitev sprejel ali ne.

Predhodno vprašanje: Če je uporaba KZ odvisna od predhodne odločitve o kakšnem pravnem vprašanju, za katero je pristojno sodišče v drugem postopku ali drug drž. organ, lahko sodišče, ki sodi v kaz. zadevi, samo odloči tudi o tem vprašanju (po določbah, ki veljajo za dokazovanje v k.p.). Odločitev kaz. sodišča o tem vprašanju ima učinek samo za kazensko zadevo, ki jo to sodišče obravnava. Če je o predhodnem vprašanju že odločilo sodišče v drugem postopku ali drugi državni organ, taka odločba ne veže kaz. sodišča glede presoje vprašanja, ali je bilo določeno k.d. storjeno ali ne.

O D L O Č B E

- po vlogi: *sklepne* (končne) in *vmesne* (začasne)
- po vsebini: *meritorne* (glavne, bistvene) in *formalne* (procesne)

Meritorne zadevajo bistvo k.p. – odgovorijo na vprašanje ali v konkretnem primeru obstoji kaz. odgovornost. S formalnimi se rešujejo le posamezna procesna vprašanja.

- a) **sodba:** z njo se odloča o celotnem predmetu k.p., praviloma meritorno (o sami stvari) in le izjemoma o procesnih pogojih (zavrnilna sodba). Na I. st. se izreče vedno na podlagi gl. obravnave, na II. st. pa tudi na podlagi seje (javne ali nejavne). Zakon pozna 3 vrste sodb: **zavrnilne**, **oprostilne** in **obsodilne**.
- b) **sklep:** z njim se ponavadi rešujejo le posamezna procesna vprašanja. Izjemoma se rešuje celotna kaz. zadeva, če se:
 - postopek ustavi (v preiskavi, ob ugovoru, ob umiku obtožbe pred gl. obravnavo)
 - izreče sodni opomin
 - izreče neprištevnemu storilcu varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja

Proti sklepom je načeloma dovoljeno vložiti pritožbo, le izjemoma to ni mogoče. Zoper sklepe, ki v celoti rešujejo kaz. zadevo, se je vselej mogoče pritožiti.

- c) **odredba:** z njimi se opravljajo manj pomembna dejanja – glede poteka in ureditve postopka (npr. odredijo se vabila, prisilna privedba, hišna preiskava, odvzem predmetov, razpis gl. obravnave, pridobitev novih dokazov, določitev izvedenca). Zoper odredbe ni mogoče vložiti pritožbe.

Za zunanji svet postane odločba obstoječa šele takrat, ko je njena vsebina razglašena oz. prizadetim naznanjena. Dolej je le notranje sodno dejanje, ki se sme še spremeniti (revotacija). Odločbe se praviloma naznanijo prizadetim ustno, če so navzoči (z vročitvijo se naznanijo nenavzočim). Sodbe se vedno naznanijo ustno. Vročitev je lahko osebna (neposredna) ali nadomestna (prek druge osebe).

Odločbe se izdajajo v obliki sodb, sklepov in odredb (sodbe izdaja samo sodišče, sklepe in odredbe pa tudi drugi organi, ki sodelujejo v k.p.). Odločba je sprejeta, ko je zanjo glasovala večina članov senata (predsednik glasuje zadnji). Posvetovanje in glasovanje je tajno. Pri odločanju o glavni stvari se najprej glasuje, ali je obdolženec storil k.d. in ali je kaz. odgovoren; nato se glasuje o kazni, drugih kaz. sankcijah, stroških k.p., premoženjskopравниh zahtevkih in drugih vprašanjih. Odločbe se navzočim prizadetim naznanijo ustno (če ni v zakonu drugače določeno), nenavzočim pa se vročajo v overjenem prepisu.

VROČANJE PISANJ IN PREGLEDOVANJE SPISOV

Pisanja se praviloma vročajo po pošti ali po podjetju, ki je pooblaščen za vročanje pošiljk. Vročajo se lahko tudi po uradni osebi organa, ki je odredil vročanje ali neposredno pri tem organu. Obdolžencu je treba osebno vročiti vabilo na prvo zaslišanje v predhodnem postopku in vabilo na gl. obravnavo.

Obdolžencu, ki nima zagovornika, je treba osebno vročiti obtožni akt, sodbo in vse odločbe, pri katerih teče od vročitve rok za pritožbo, kot tudi pritožbo nasprotne stranke, ki se vroča na odgovor. Če ima obdolženec zagovornika, se ta pisanja vročijo obdolžencu in zagovorniku → rok za vložitev pravnega sredstva oz. odgovora na pritožbo teče od zadnje vročitve.

Če obdolžencu ni mogoče vročiti odločbe oz. pritožbe, ker ni sporočil spremembe naslova ali prebivališča, se odločba oz. pritožba pritrudi na sodno desko. Po preteku 8 dni se šteje, da je bila opravljena veljavna izročitev.

IZVRŠITEV ODLOČB

Sodba postane pravnomočna, če se ne more več izpodbijati s pritožbo ali če zoper njo ni pritožbe. Pravnomočna sodba se izvrši:

- ko je vročena in ko za njeno izvršitev ni zakonskih ovir,
- če ni vložena pritožba → ko poteče rok za pritožbo,
- če so se stranke odpovedale pritožbi → od dneva, ko so se odpovedale pritožbi
- če je bila pritožba vložena → ko so stranke umaknile vloženo pritožbo

Če sodišče, ki je izdalo sodbo na I. st., ni pristojno za njeno izvršitev, pošlje overjen prepis sodbe s potrdilom o izvršljivosti organu, ki je pristojen za izvršitev.

Če se denarna kazen ne da niti prisilno izterjati, se za vsako začeto 1/10 povprečne mesečne plače v gospodarstvu v RS določi 1 dan zapora. Prisilna izterjava stroškov k.p. v dobro proračuna se opravi po uradni dolžnosti. Stroški prisilne izterjave se začasno izplačajo iz proračunskih sredstev.

Če ni drugače določeno, se sklepi izvršijo, ko postanejo pravnomočni (= ko se ne morejo več izpodbijati s pritožbo ali če zoper njih ni pritožbe). Odredbe se izvršijo takoj, razen če organ, ki je odredbo izdal, ne odredi drugače.

Ministrstvo za pravosodje vodi kaz. evidenco in evidenco izrečenih vzgojnih ukrepov (način vodenja evidenc predpiše minister za pravosodje).

POMEN IZRAZOV IN DRUGE DOLOČBE

- **osumljenec:** tisti, zoper katerega se vodi predkazenski postopek;
- **obdolženec:** zoper katerega teče preiskava ali je vložena obtožnica, obtožni predlog ali zasebna tožba (ta izraz se v ZKP uporablja tudi kot splošen izraz za obdolženca, obtoženca in obsojenca);
- **obtoženec:** zoper katerega je obtožnica postala pravnomočna;
- **obsojenec:** za katerega je s pravnomočno sodbo ugotovljeno, da je kazensko odgovoren za določeno k.d.;
- **oškodovanec:** kateremu je prekršena ali ogrožena kakršnakoli njegova osebna ali premoženjska pravica s k.d.;
- **tožilec:** DT (državni tožilec), zasebni tožilec in oškodovanec kot tožilec;
- **stranka:** tožilec, obdolženec;
- **zunajzakonska skupnost:** dalj časa trajajoča življenjska skupnost M in Ž, ki nista sklenila zakonske zveze.

Če se med k.p. ugotovi, da je obdolženec umrl, se postopek s sklepom ustavi.

Glede izključitve kaz. pregona za osebe, ki uživajo v RS imunitetno pravico po medn. pravu, veljajo pravila medn. prava. Če gre za dvom, ali gre za tako osebo, se sodišče obrne za pojasnilo na ministrstvo za zunanje zadeve.

UKREPI ZA ZAGOTOVITEV NAVZOČNOSTI OSEB V K.P.

K.p. je mogoče opraviti le v navzočnosti oseb, ki so v njem udeležene in katerih navzočnost je potrebna. Uradne osebe (sodnik, DT) morajo biti navzoče po svoji uradni dolžnosti, za druge osebe pa določa zakon, kdaj in kako so dolžne sodelovati in s kakšnimi ukrepi in posledicami se jih k temu lahko prisili.

Pri izbiri ukrepa mora sodišče upoštevati, da ne uporabi strožjega ukrepa, če se namen da doseči z milejšim. Če ni več razlogov za ukrep, tudi po uradni dolžnosti preneha oz. se nadomesti z drugim – milejšim (če se za to pokažejo pogoji).

ZAGOTOVITEV OBDOŽENČEVE NAVZOČNOSTI

Obdolženec ni le subjekt, marveč tudi objekt postopka. Njegova navzočnost je potrebna v dokazne namene (telesni pregled, izpovedba), za zagotovitev izvršitve kaz. sankcije, včasih pa tudi za zagotovitev normalnega poteka preiskave (da se onemogočijo obdolženčevi kvarni vplivi).

1/ Vabilo: Navzočnost obdolženca pri dejanjih v k.p. se zagotovi z vabilom (pošlje mu ga sodišče). V vabilu se navede tudi oznaka k.d., ki ga je obdolžen, da se vabi kot obdolženec in opozorilo o prisilni privedbi, če ne pride. Ko je obdolženec prvič povabljen, ga je treba v vabilu poučiti, da ima pravico vzeti si zagovornika in da je ta lahko navzoč pri zaslišanju. Če obdolženec ne more priti zaradi nepremagljive ovire (npr. bolezen), se zasliši tam, kjer je ali se mu preskrbi prevoz do sodišča ali drugega kraja, kjer se opravlja dejanje.

2/ Privedba: Lahko jo odredi sodišče, če je izdan sklep o priporu ali če v redu povabljeni obdolženec ne pride (in ne opraviči izostanka ali mu ni bilo mogoče vročiti vabila – se izmika). Odredbo (pisna) za privedbo izvršijo organi za notranje zadeve. Obdolžencu se izroči odredbo in povabi, naj gre z njim – če odkloni, se ga privede s silo.

3/ Obljuba obdolženca, da ne bo zapustil prebivališča: Če obstaja možnost, da se bo obdolženec med postopkom skrival ali odšel neznan kam v tujino, lahko sodišče od njega zahteva obljubo (vpiše se v zapisnik), da se ne bo skrival oz. brez dovoljenja sodišča zapustil prebivališča. Opozori se ga, da se bo zoper njega lahko odredil pripor, če prekrši obljubo. Začasno se mu lahko vzame potni list (pritožba ne zadrži izvršitve).

4/ Prepoved približevanja določenemu kraju ali osebi: Če obstaja nevarnost, da bo obdolženec: uničil sledove k.d., vplival na priče, izvedence ali prikrivalce ali ponovil k.d., dokončal poskušeno k.d. ali storil zagroženo k.d. in je moč to odvrniti s tem ukrepom, se uporabi ta ukrep (in ne pripor) – sodišče odloči z obrazloženim sklepom. Določi tudi primerno razdaljo (od kraja ali osebe), ki jo mora obdolženec spoštovati in ne sme namerno prekoračiti – drugače lahko sodišče zanj odredi pripor (o tej posledici ga je treba predhodno obvestiti).

5/ Javljanje na policijski postaji: Če obstaja bojazen, da se bo obdolženec med postopkom skrival ali odšel neznan kam ali v tujino, lahko sodišče odloči, da se mora vsakodnevno ali občasno, ob določenih urah javljati na policijski postaji (obrazložen sklep se vroči obdolžencu in pošlje pristojni policijski postaji). Če se obdolženec ne javlja, organi za notranje zadeve to nemudoma sporočijo sodišču, ki lahko zoper obdolženca odredi pripor (o tej posledici se ga predhodno opozori).

6/ Varščina: Če bi bilo treba obdolženca pripreti ali če je že v priporu samo iz razloga nevarnosti pobega, se lahko pusti na prostosti oz. se izpusti, če sam ali zanj kdo drug položi varščino, da do konca k.p. ne bo pobegnil, obdolženec pa obljubi, da se ne bo skrival in brez dovoljenja ne bo zapustil svojega prebivališča. Varščina se vselej glasi na denarni znesek, ki se določi glede na težo k.d., osebne in družinske razmere obdolženca ter gmotne razmere tistega, ki jo daje. Lahko se da v gotovini, vrednostnih papirjih, dragocenostih ali drugih premičnih stvarih večje vrednosti, v hipoteki ali v osebni zavezi ene ali več oseb, da bodo plačale določeni znesek, če obdolženec pobegne. Če obdolženec pobegne, se s sklepom določi, da varščina pripade proračunu. Če obdolženec ponovi k.d., dokonča poskušeno k.d. ali stori zagroženo k.d., se lahko pripre (varščina pa pripade proračunu). Kljub dani varščini se obdolženec lahko pripre, če v redu povabljen ne pride in izostanka ne opraviči, če se pripravlja na beg ali če se naknadno pokaže zoper njega kakšen drug razlog za pripor → **varščina preneha** (denar oz. stvari se vrnejo, hipoteka izbriše). Varščina preneha tudi, če se k.p. pravnomočno konča s sklepom o ustavitvi ali zavrženjem obtožnice ali s sodbo. Če se s sodbo izreče kazen zapora, preneha varščina šele, ko obsojenec nastopi kazen. Sklep o varščini izda med preiskavo preiskovalni sodnik, po vložitvi obtožnice pa senat.

7/ Hišni pripor: Če obstajajo razlogi za pripor, vendar ta ni nujen za varnost ljudi ali potek k.p., se lahko odredi ta ukrep. Sklep o odreditvi, podaljšanju ali odpravi hišnega pripora se vselej pošlje tudi policijski postaji, na območju katere se izvaja ukrep. Obdolženec se ne sme oddaljiti iz poslopja, v katerem stalno ali začasno prebiva (oz. javne ustanove za zdravljenje in oskrbo). Sodišče mu lahko prepove stike z osebami, ki z njim ne prebivajo oz. ga oskrbujejo. Izjemoma mu lahko dovoli, da se za določen čas oddalji iz teh prostorov, kadar je to nujno za zagotovitev najnujnejših življenjskih potrebščin ali za opravljanje dela (o tem sodišče obvesti policijsko postajo). Če se obdolženec oddalji brez dovoljenja, lahko sodišče zoper njega odredi pripor (o tej posledici se ga predhodno opozori). Sodišče nadzoruje izvajanje ukrepa samo ali preko organov za notranje zadeve. Ti lahko kadarkoli (tudi brez zahteve sodišča) preverijo izvajanje ukrepa, o kršitvah pa takoj obvestijo sodišče. O podaljšanju pripora pred vložitvijo obtožnice vselej odloča senat na obrazložen predlog preiskovalnega sodnika ali državnega tožilca (s predlogom morata biti seznanjena obdolženec in zagovornik – če ga ima).

8/ Pripor: sme trajati najkrajši potrebni čas (kadarkoli se odpravi, ko prenehajo razlogi zanj). Pripor s pisnim sklepom odredi preiskovalni sodnik pristojnega sodišča na predlog DT. Odredi se zoper tistega, za katerega je podan utemeljen sum, da je storil k.d., za katero je predpisana kazen 20 let zapora (iz opravičenih razlogov pa lahko sodišče odredi, da ne bo odredilo pripora). Če je podan utemeljen sum, da je določena oseba storila k.d., se sme zanjo odrediti pripor, če:

1. se skriva, če ni mogoče odrediti njene istovetnosti ali obstaja nevarnost pobega;
2. je opravičena bojazen, da bo uničila sledove k.d. ali ovirala potek k.p. s tem, da bo vplivala na priče, udeležence ali prikrivalce;
3. kaže, da bo ponovila k.d., dokončala poskušeno k.d. ali storila k.d., s katerim grozi,
4. krši prej izrečeni milejši ukrep (tč. 3-7)

Če priprti to zahteva, mora organ za notranje zadeve oz. sodišče v 24 urah obvestiti družino priprtega o odvzemu njegove prostosti. O odvzemu prostosti se po potrebi obvesti pristojni organ socialnega varstva (če je treba kaj storiti za preskrbo otrok in ostalih družinskih članov, za katere skrbi priprti).

Sklep o priporu: se izroči priprtemu - najkasneje v 48 urah od odvzema prostosti oz. privedbe k preiskovalnemu sodniku. Preiskovalni sodnik mora priprtega zaslišati najkasneje v 48 urah odkar mu je bil pripeljan. V spisih morata biti navedeni ura odvzema prostosti in ura izročitve sklepa. Zoper sklep se priprti lahko pritoži na senat (izvenrazpravni) v 24 urah od ure, ko mu je bil izroččen sklep. Če je prvič zaslišan po preteku tega roka, se lahko pritoži ob tem zaslišanju. Pritožba in prepis zapisnika o zaslišanju (če je bil zaslišan) se takoj pošlje senatu (ta odloči v 48 urah).

Če se preiskovalni sodnik ne strinja s predlogom DT za odreditev pripora, zahteva, naj o tem odloči senat (izvenrazpravni, v 48 urah). V tem primeru lahko preiskovalni sodnik odredi katerega izmed nadomestnih ukrepov.

Zagovornik: Če si priprti ne vzame zagovornika v 24 urah od ure, ko je bil poučen o tej pravici ali izjavi, da ga ne bo vzel, mu ga po uradni dolžnosti postavi sodišče.

DT: Takoj po zaslišanju mora DT izjaviti, ali bo zahteval uvedbo k.p. in predlagal pripor ali katerega od nadomestnih ukrepov. Obdolženec in zagovornik lahko pri odgovoru na izvajanje DT podajata svoje predloge in stališča. Ko se stranke izjavijo o vseh vprašanih, ki lahko vplivajo na odločitev o uporabi ukrepov, preiskovalni sodnik odloči o predlogih strank.

Če je bil zoper obdolženca odrejen pripor in DT v 48 urah (od ure, ko je bil obveščen o priporu) ne vložijo pisne zahteve za uvedbo k.p., preiskovalni sodnik odpravi pripor in izpusti priprtega.

TRAJANJE PRIPORA:

- a) **od odvzema prostosti:** Po sklepu preiskovalnega sodnika sme biti obdolženec pridržan v priporu največ 1 m od dneva, ko mu je bila vzeta prostost. Po tem času sme biti pridržan v priporu samo na podlagi sklepa o podaljšanju pripora (senat ga lahko podaljša za največ 2 m; če pa teče postopek za k.d. nad 5 let zapora, sme senat vrhovnega sodišča pripor podaljšati največ še za 3 m). Sklep o podaljšanju izda sodišče na obrazložen predlog preiskovalnega sodnika ali DT. Če po izteku rokov za pripor ni vložena obtožnica, se obdolženec izpusti. Senat mora po 2 m od zadnjega sklepa o priporu tudi brez predloga strank preiskusiti, ali so še dani razlogi za pripor in izdati sklep, s katerim pripor podaljša ali odpravi.
- b) **po vložitvi obtožnice** lahko pripor traja največ 2 leti. Če v tem roku obtožencu ni izrečena obsodilna sodba, se pripor odpravi in obtoženec izpusti.

Po izročitvi obtožnice sodišču do konca gl. obravnave sme odrediti/odpraviti pripor samo senat s sklepom po zaslišanju DT (če teče postopek na njegovo zahtevo). Zoper sklep o odreditvi pripora se sme priprti pritožiti v 24 urah (od ure vročitve sklepa). O pritožbi mora višje sodišče odločiti v 48 urah.

Odprava pripora: Med preiskavo sme preiskovalni sodnik odpraviti pripor v soglasju z DT (če teče postopek na njegovo zahtevo), razen če se pripor odpravlja zaradi poteka roka ali če je DT odstopil od pregona. Če se preiskovalni sodnik in DT ne strinjata – zahteva preiskovalni sodnik, naj o tem odloči senat (ta mora odločiti v 48 urah).

Izvrševanje pripora: Pripornik se sprejme v zavod, v katerem se prestaja pripor (zavod) na podlagi pisnega sklepa o priporu, lahko pa tudi brez sklepa → takrat mora sodišče v 24 urah poslati zavodu sklep (če ga v tem roku zavod ne prejme, izpusti pripornika in o tem obvesti sodišče). Zavod vodi zbirko podatkov o pripornikih (po odpravi pripora se podatki arhivirajo in trajno hranijo). Pripornik prestaja pripor v posebnih prostorih (v ločenem zaprtem delu zavoda za prestajanje zapora ali njegovega oddelka). V skladu z možnostmi zavoda in pod pogojem, da ni škodljivo za k.p. je treba priporniku omogočiti delo, ki ustreza njegovim duševnim in telesnim sposobnostim (o tem odloči preiskovalni sodnik oz. predsednik senata v sporazumu z upravo zavoda). Pripornik ima pravico do plačila za opravljeno delo. Z dovoljenjem preiskovalnega sodnika lahko pripornika obiskujejo bližnji sorodniki; na zahtevo pripornika pa tudi zagovornik in drugi. Posamezni obiski se smejo prepovedati, če bi zaradi tega lahko nastala škoda za postopek. Pripornik si lahko dopisuje in ima druge stike z osebami zunaj zavoda z vednostjo in pod nadzorom preiskovalnega sodnika (ta mu lahko prepove pošiljanje/sprejemanje pisem in drugih pošiljk ali vzpostavljanje stikov, ki so škodljivi za postopek; ne sme mu pa prepovedati poslati prošnjo ali pritožbo). Pripornik se lahko kaznuje za disciplinski prestop (npr. fizični napad na sopripornika, delavca zavoda ali drugo osebo; vnašanje in izdelovanje alkoholnih pijač in narkotikov; kršitev predpisov o varstvu pri delu...) – lahko se izrečejo kazni prepovedi ali omejevanja obiskov in

dopisovanja (ne velja za zagovornika, zdravnika, ombudsmana, diplomatske in konzularne predstavnike za tujega pripornika). Nadzorstvo nad ravnanjem s priporniki izvršuje predsednik okrožnega sodišča (ali sodnik, ki ga določi – ne sme pa biti preiskovalni sodnik), ki mora vsaj enkrat na teden obiskati pripornike. Predsednik sodišča in preiskovalni sodnik lahko kadarkoli obiščeta pripornika, z njim govorita in sprejemata pritožbe.

ZAGOTOVITEV NAVZOČNOSTI DRUGIH UDELEŽENCEV

- **Sodišče, DT, drugi državni organi:** zanje niso predvideni posebni ukrepi za zagotovitev njihove navzočnosti. Od njih se le zahteva, da opravijo določena procesna dejanja in dostavijo vabila za udeležbo v postopku. Če npr. na gl. obravnavo, ki je bila razpisana na podlagi obtožnice DT, ne pride DT ali nekdo, ki ga nadomešča, se obravnava preloži. DT ne zadenejo nobene škodljive posledice in mu ni moči izreči nobene sankcije. Sodišče lahko samo obvesti o tem višjega DT.
- **Priče:** se vabijo s pisnim vabilom. Če v redu vabljen priča ne pride in ne opraviči svojega izostanka ali če se brez dovoljenja ali opravičenega razloga odstrani s kraja, kjer bi morala biti zaslišana, se sme odrediti, da se privede s silo, sme pa se tudi denarno kaznovati. Priči se lahko s sklepom naloži tudi povrnitev stroškov za prisilno privedbo in vseh stroškov, ki so nastali s preložitvijo procesnega dejanja.
- **Izvedenci:** ukrepi zanje so: vabilo, denarna kazen, privedba, plačilo stroškov preložitve. Kdor je povabljen kot izvedenec, se je dolžan odzvati vabilu in podati svoj izvid in mnenje.
- **Subsidiarni in zasebni tožilec:** v vabilu na gl. obravnavo sta opozorjena, da se bo v primeru, če ne prideta in tudi ne pošljeta pooblaščenca, štelu, da sta umaknila obtožbo. Senat s sklepom ustavi postopek.
- **Oškodovanec:** oškodovancu, ki ni povabljen kot priča, sodišče v vabilu sporoči, da se bo obravnava opravila tudi brez njega in da bo njegova izjava o premoženjskopravnem zahtevku prebrana + da se bo štelu, da ne namerava nadaljevati pregona, če bi DT umaknil obtožbo. Senat bo izdal zavrnilno sodbo. Če pa je vabljen kot priča, mora priti in ga zadanejo vse posledice neopravičenega izostanka kakor pričo.